

МАГАЗИН ПРЕДУЗЕТНИКА

Еснар

БРОЈ 2 ГОДИНА I НОВИ САД ДЕЦЕМБАР 2008. ИЗЛАЗИ ТРОМЕСЕЧНО

СРЕЋНА НОВА 2009. ГОДИНА

ВАШ ПОСАО И ПОТРЕБЕ СУ БРИГА ВАШЕГ УДРУЖЕЊА

ПОЗИВ ПРЕДУЗЕТНИЦИМА

Позивамо све занатлије - наше чланове да поводом потреба у вези субвенција и подстицајних средстава, запошљавања радника, обуке за познатог послодавца, која дају Национална служба за запошљавање, Фонд за развој Војводине, Гаранцијски Фонд Војводине, као и за остале потребе - личне кад је у питању едукација и стручна помоћ - да се **јавише у Удружење предузетника производних и услужних делатности Новог Сада**, Трг Марије Трандафил 14.

За све наведене потребе у вези са обезбеђењем подстицајних средстава, запошљавања и обуке радника уз субвенције Националне службе за запошљавање, дославиле ваше предлоге и сугестије лично у Удружењу или контактирајте на: тел:021/66-222-13 или тел/fax: 021/66-156-88, E-mail: zandomns@eunet.rs.

Ова анкетија је неопходна ради стицања реалних података и помоћи Удружења предузетницима - члановима у реализацији наведених субвенција.

ЛЕПА ИНИЦИЈАТИВА ЧЕКА САРАДЊУ ЉУДИ ДОБРЕ ВОЉЕ

ОСНИВА СЕ СТАЛНА ПОСТАВКА СТАРИХ ЗАНАТА

Наше Удружење је једно од најстаријих у Србији. У последње три године веома успешно реализује едукацију незапослених лица са евиденције Националне службе за запошљавање. Томе ваља додати дуго традиција занатства у Новом Саду и ево првог повода да се реализује давна идеја да се оформи стална поставка старих заната.

Удружење позива и љубазно моли чланове старих занатских породица, колекционаре, занатлије у пензији, наше чланове и једноставно све људе добре воље који цене традицију, а посебно старе занате, да дођу и дају на реверс предмети, старе фотোগрафије, архивску грађу, документија, сведочанства и све што може да буде од користи да се оснује стална поставка старих заната. Наравно, свако ће за предмет који донесе добити адекватну потврду Удружења као гаранцију да ће се предмет чувати и на захтев власника враћати.

Не треба ни сјомњати да број и квалитет експоната поставке зависи, пре свега, од људи добре воље.

Иначе, стална поставка ће се основати у сарадњи с Музејом Града и Музејом Војводине.

УМЕСТО УВОДНИКА

ЗАНАТЛИЈЕ И ДАЉЕ У «СТАТУСУ» – ШАНСА?

- Недавно сам прочитао у новинама занимљив текст: "Србији је потребан само један закон - закон о спровођењу закона". Кад би се томе још додало да се и обећања и планови реализују - где би нам крај био, посебно занатству... Овако, остаје нам стара народна мудрост: "Обећања - лудом веровања" или "Во се за рокове веже, а човек за реч".

Да вас подсетим још за време социјалистичке Југославије за занатлије и предузетништво говорило се: Мала привреда - велика шанса. Од тог доба прошло је око - хо дана, а чини се да занатлије нису много одмакле од "статуса" - шанса?

Као што је ред, пред нову пословну годину попричали смо са председником нашег Удружења Славком Новаковићем. О чему другом него о стању и перспективи занатства.

- Нажалост, нема шта ново на ову тему да се каже, рекао нам је Новаковић. Иста мета - исто растојање. Још пре две-три године причали како је закон о занатству битан, а током 2008. планирано је да буде усвојен, а ево где смо. Сви наши напори, иницијативе, састанци, сабори, аргументи па и сами производни резултати нису довољни. Политичарима су и даље "пуна уста" занатства и предузетништва само у личним промотивним ситуацијама. И лане сам то говорио и сада ћу поновити: жалосно је какви су услови кредитирања занатлија. Немамо праву предузетничку банку, а новац неопходан за ново запошљавање у занатству и даље је "тањи" него у другим деловима привреде. Занатлије су "грађани другог реда" када су у питању услови банкарског кредитирања.

И даље нам је огроман проблем тзв. "сиво занатство". Да су нормалнији услови кредитирања и већег поверења у овај део привреде решио би се и велики проблем "сиве економије". Легалне занатлије би дошле до даха, као и њихова удружења.

Нормално, у таквим условима би и "сиве занатлије" почеле легално да раде, а то би значило више прихода држави и ново чланство у удружењима занатлија. А подсећам, занатлије су значајна привредна ставка: у Србији регистрованих радњи је 230.000, а у Војводини више од 50.000.

Дакле, неопходно је што пре створити амбијент за развој предузетништва (закон, финансијски услови пословања), а онда препустити институцијама да раде "по закону". Зар нам нису довољни примери у суседној Хрватској и Словенији? Уосталом, зашто коначно не учинимо шта треба за предузетништво. Ово до сада очигледно није успевало?

Ето, наше наше Удружење већ трећу годину у сарадњи с Покрајинском службом за запошљавање и Извршним већем АП Војводине ради на развоју старих заната и запошљавању по тој основи. Само ове године се пријавило 172 кандидата. Зар то није довољан показатељ? Држава и локалне самоуправе никако да се пробуде.

Одговорним бих препоручио да о свему овоме дебело размисле, а садашњим и будућим занатлијама да буду храбри на свом путу ка добрим, правим и поштованим мајсторима...

Свим занатлијама у Новој 2009. години желим здравље, успеха у послу и личну срећу и да идуће године не "понављамо" ову тему кад је реч о предузетништву, рекао је на крају председник Новаковић.

Р. Чубрановић

МАГАЗИН ПРЕДУЗЕТНИКА
Еснаф

Главни и одговорни уредник:
Радомир Чубрановић

Оснивач: Међуопштинско удружење самосталних привредника Новог Сада и Сремских Карловаца - Опште удружење предузетника, производних и услужних делатности

Председник Удружења: Славко Новаковић
Редакциони одбор: Вељко Анђелић, председник, чланови: Славко Новаковић, Стева Зарин, Ненад Глишић, Лазар Николајев и Зоран Маленица

Адреса: Трг Марије Трандафил 14,
21000 Нови Сад
телефони: 021/ 528 - 778, 021/ 66 - 222 - 13,
факс: 021/ 6615 - 688,
е - mail: zandomns@eunet.rs ; chubra@eunet.rs
www.udruzpreduzetnikans.com
Штампа: GRAFFICE- Кисач

СР - каталогизација у публикацији, Библиотеке Матице српске, Нови Сад

334.712

ЕСНАФ / главни и одговорни уредник Радомир Чубрановић. - 2007, 1-... -Нови Сад : Међуопштинско удружење самосталних привредника Новог Сада и Сремских Карловаца - Опште удружење предузетника производних и услужних делатности, 2007-.

Тромесечно.
ISSN 1452-7421 Народне библиотеке Србије

COBISS.SR-ID 218679815

**МИРОСЛАВ ВАСИН, ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР ЗА РАД,
ЗАПОШЉАВАЊЕ И РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА:**

САМОЗАПОШЉАВАЊЕ У ПРЕДУЗЕТНИШТВУ – ГЛАВНИ СТРАТЕШКИ ПРАВАЦ

Један од најзначајнијих сегмената у активности нашег Удружења је сигурно – запошљавање. Имајући у виду ову област, а посебно досадашњу плодну и квалитетну сарадњу са Покрајинским секретаријатом за рад, запошљавање и равноправност полова, обратили смо се Мирославу Васину, “првим човеком” овог Секретаријата.

Господине Васин, оценише просјеклу 2008. годину са аспекта активно-сти Покрајинског секретаријата за рад, запошљавање... и Извршног већа АП Војводине и где смо у односу на Европу?

- Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова је у 2008. години окончао низ значајних активности, од којих неке представљају потпуну новину, не само у Војводини, него и у Србији. Реализовали смо конкурсе којима смо субвенционирали samozapošljavanje и запослење незапослених код послодаваца, посебним конкурсима смо подстицали запошљавање посебно угрожених група становништва као што су Роми, самохране мајке, избегла, расељена и прогнана лица, особе са инвалидитетом, незапослени старији од 50 година и жене. У исто време, у циљу стварања услова за лакше запошљавање сваког незапосленог лица, обучили смо разним вештинама и знањима преко 1300 незапослених лица. Кроз издатих преко 200 правних мишљења водили смо рачуна о заштити интереса запослених, а кроз координацију социјалног дијалога у Војводини повезивали смо интересе послодаваца, синдиката и извршне власти. Трудити смо се да дамо и пун допринос побољшању заштите безбедности и здравља на и побољшању положаја особа са инвалидитетом. У области равноправности полова реализовали смо неколико изузетних активности, али то је већ друга тема. -

Светска економска криза се евидентно одразила и на економска, социјална кретања, као и на постојећу запошљавања у нашој земљи. Који ће бити главни правци активности Секретаријата са осталим субјектима у Војводини у 2009. години?

- Ангажованошћу Извршног већа АПВ, покрајинских фондова, уз мере Националне службе за запошљавање, у Војводини смо смањили незапосленост у овој години за преко 13 %, у последње две године смо број незапослених са 275.000 смањили на 190.000. Светска економска криза ће се свакако одразити и на нашу земљу, али у овом моменту нико још не може рећи у којој мери. Сматрам да ћемо је у области запошљавања спремно дочекати јер смо ми, кроз процес приватизације, навикли на тешкоће и велики број лица која су остајала без посла као технолошки вишак. У наредној години ћемо, кроз социјални дијалог и сарадњу са нашим социјалним партнерима, донети програм мера за супростављање последицама светске економске кризе, а основ рада Секретаријата ће и даље бити мере које смо до сада предузимали, уз појачане активности и нове садржаје. -

У њим сложеним условима и будућим активностима Секретаријата каква је перспектива запошљавања и предузетништва?

- И до сада је samozapošljavanje, подстицање запошљавања у малим и средњим предузећима и у области предузетништва био главни стратешки правац решавања незапослености у Војводини. Рачунали смо да ће од 2009. године кроз појачана страна улагања, доћи до отварања нових великих производних погона и запослења већег броја незапослених у привреди. Сада је то мало неизвесно јер је могуће да се криза одрази управо кроз смањена страна улагања, иако ја у том погледу нисам песимиста јер улагање у Србији у овом моменту има и неких специфичних предности. Ипак, то значи да ће предузетништво и samozapošljavanje и у следећој години бити најзначајнији начин решавања проблема незапослености. -

Секретаријат у последње 2-3 године има веома добру, квалитетну и корисну сарадњу с новосадским Удружењем самосталних привредника. Ваш резиме, оцена и даљи планови ове сарадње.

- Удружење самосталних привредника је један од значајних партнера нашег Секретаријата, а сарадња је била плодна и коректна са обе стране. Уверен сам да ће сарадња и даље имати исти квалитет и још већи интензитет. Сада су у топу обуке незапослених лица за старе, традиционалне и уметничке занате у чему већ имамо солидно заједничко искуство, у следећој години ћемо сигурно наставити ову активност још већим интензитетом. У сваком случају, нама су искуства и подршка Удружења изузетно драгоцене, јер кроз сарадњу са њима ми комуницирамо са целим предузетничким Новим Садам. -

У заједничком деловању с Удружењем, посебно је занимљива активност осposobljavanja кандидата за старе занате. По Вашем мишљењу, који је главни “адуш” старих заната?

Сигурно је да осposobljavanje незапослених лица за старе, заборављене, уметничке и традиционалне занате садржи низ позитивних компоненти. Прво, значајан број незапослених лица добија нова, врло квалитетна знања, друго, неки од заната неће изумрети, треће, подстицемо предузетништво као значајан сегмент наше привреде и четврто, побољшавамо приврвену и туристичку понуду Војводине и пето, запошљавају се незапослени, Мислим да је то довољно адуто за проглашење ових активности за једну од најважнијих у лепези нашег Секретаријата. -

Каква је перспектива Удружења занатлија са аспекта запошљавања?

- Свако удруживање и свако организовано деловање је данас драгоценост. У условима сурове тржишне утакмице појединац је врло често немоћан да се супростави деловању моћних концерна и не може да прати услове пословања које диктирају моћнији од њега. Једини лек за овакве ситуације је удруживање малих привредних субјеката у задруге, кластере, пословна удружења или занатска удружења. Удружење самосталних предузетника је најбоља потврда ове тврдње, оно је посатало симбол предузетничког Ново Сада и својим дугогодишњим деловањем често је било претеча будућих дешавања. Моје искуство из петогодишње сарадње са Удружењем у г. дином Анђелићем је сјајно и представља најбољи залог за будућу сарадњу. -

Кад бисте били млади занатлија пред почетком каријере чиме бисте се бавили и који би вам били први кораци?

- Када бих био млад занатлија, а са садашњим искуством, уверен сам да бих био успешан, јер систем „корак по корак“, који смо разрадили у Секретаријату даје одличне резултате. Тај систем подразумева истраживање тржишта и обуку за вођење самосталне радње као први корак, бесповратну новчану помоћ у виду субвенције као други корак и повољан кредит Покрајинског фонда за развој или Гаранцијског фонда као трећи корак. Стало касније праћење рада тако основане радње и помоћ у раду од стране Извршног већа такође представља трајни део тог процеса. На овај начин вероватноћа да ће радња добро пословати диже се на веома висок ниво, а ризици се свде на најмању могућу меру. Ја бих следио овај модел, а препоручујем га и другима.

Користим прилику да свим читаоцима магазина “Еснаф” и занатлијама, члановима Удружења честитам Божићне и новогодишње празника уз најлепше жеље за здравље њихових породица и успешну годину 2009. годину.

ГОРАН ЧАЧИЋ, ДИРЕКТОР РЕПУБЛИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА РАЗВОЈ МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА

МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА КАО ГЛАВНИ ПОКРЕТАЧ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА СРБИЈЕ

Равномерни регионални развој, већа стопа запослености и раст извоза три су основна циља економске политике Србије. Као главни покретач у реализацији те стратегије означен је сектор малих и средњих предузећа. Значајну улогу у јачању сектора малих и средњих предузећа има Агенција за развој малих и средњих предузећа и предузетништва.

У разговору са директором Републичке агенције Гораном Чаџићем откривамо које све активности Агенција предузима за бржи развој сектора малих и средњих предузећа у Србији.

Да ли је у Србији сегмент малих и средњих предузећа довољно развијен?

- Сектор малих и средњих предузећа, у који се убрајају и предузетници, има запажен удео у економији земље будући да га чине 99,7 одсто свих привредних друштава који запошљавају 65,5 одсто од укупног броја запослених. Сектор МСПП учествује са нешто више од 50 одсто у БДП, са 47 одсто у извозу и 59 одсто у увозу. Сви наведени параметри указују на значај сектора у укупној привреди земље. Али с друге стране, имамо око милион људи који су без посла. Транзиција кроз коју пролазимо је болан процес, а тек нам предстоји реструктурирање јавних предузећа као и смањење броја запослених у државним органима, што значи да ће још доста људи остати без посла и због тога морамо да дамо максималну подршку да се опет они запосле. Различити програми за унапређење пословања постојећих предузећа и програми за покретање нових предузећа јесу један од начина да се одређен број незапослених апсорбује у сектор МСП. -

У ком виду држава помаже сектор малих и средњих предузећа?

- Држава пружа две врсте помоћи - финансијску и нефинансијску, за чију имплементацију је задужена Републичка агенција за развој МСПП. У нефинансијску помоћ спадају разни видови едукације, тренинга, семинара, као и консалтинга и менторинга. Предузетници могу унапредити своја знања и вештине кроз едукативне програме који тренутно обухватају више од 30 актуелних тема као што су како започети бизнис, израда бизнис плана, примена прописа, маркетинг план, порески систем, рачуноводство, пословна комуникација. Садржаји тренинга се стално прилагођавају потребама и профилима полазника. Осим тога, Агенција сарађује са бројним међународним институцијама и организацијама које су спремне да помогну развој мале привреде у Србији преносећи јој сопствена искуства. Тренутно је актуелан пројекат "Институционализације менторинга", који радимо у сарадњи са јапанском ЈИЦА-ом. Други пројекат јесте "Развој омладинског предузетништва", који радимо у сарадњи са Министарством омладине и спорта и норвешком невладином организацијом БИП, чији је циљ да младе од 18 до 35 година, а који су заинтересовани за започињање сопственог бизниса едукују и припреме за улазак у бизнис.

У финансијском смислу, најзначајнији пројекат, у коме Агенција пружа техничку помоћ, јесте пројекат старт ап кредита и кредита за почетнике без хипотеке. Ове конкурсне године, средства је добило 2.276 новооснованих предузећа у распону износа од 5.000 до 30.000 евра. Кредити су одобрени са роком отплате од три до пет година и каматном стопом од један одсто годишње, уз грејс период од годину дана. Захваљујући тим позајмицама прошле године је до радних места дошло око 6.000 радника, а циљ нам је да годишње кроз тај облик кредитирања бизнис започне најмање 3.000 почетника, што би омогућило да се сваке године отвори по 12.000 нових радних места. Трећи по реду конкурс за старт ап кредите биће расписан у марту 2009. године.-

Агенција за развој МСПП је у 2008. години први пут предузетницима понудила и финансијску помоћ у виду бесповратних средстава

- По први пут ове године, предузећа су од Агенције могла да добију и бесповратна средства за јачање, унапређење и развој конкурентности. Агенција је реализовала три пројекта - јачање и развој конкурентности, унапређење пословања у малим предузећима и предузетничким радњама и помоћ удружењима предузетника. Након одобравања средстава, предузећа која су добила финансијску помоћ пратимо даље и са њима успостављамо комуникацију пружајући им потребне видове нефинансијске помоћи (мен-

торинг, едукацију и консалтинг услуге). Пратимо како се развијају мала предузећа покренута средствима из програма старт уп-а како бисмо видели какав ће то ефекат имати на средину у којој раде, јер поред нових радних места наш циљ је и равномерни регионални развој. Радимо на томе да нема више поделе на „сиромашни Југ и богати Север» и ту нам Министарство економије и регионалног развоја даје неограничену помоћ. Чињеница је да је у овом тренутку највећи број малих и средњих предузећа и предузетника лоциран на подручју Београда, чак 30 одсто од укупног броја. Следи Јужнобачки округ где привређује десет одсто привредних друштава, а затим остали делови Војводине, централна па западна Србија. Најмањи број активних предузећа регистрован је у источном и јужном региону наше земље. Разлике су веома изражене. Јасно је да ниво развоја малих и средњих предузећа у значајној мери зависи и од локалних власти, односно од тога колико су оне спремне да обезбеде неопходне услове, попут инфраструктуре и доступних локација или да организују општинске центре који би били на услузи привредницима, као и да помогну рад удружења која по еснафском или територијалном принципу окупљају предузетнике. -

Будући да сте стално у контакту са предстваницима малих и средњих предузећа и предузетника, где су највећи проблеми у раду?

- Из директног контакта са привредницима, а и на основу анкете о стању и потребама са којима се сусрећу у пословању на врху листе највећих проблема са којима се они сусрећу налази се недостатак финансијских средстава. Ове године је из буџета Републике Србије за спровођење програма финансијске и нефинансијске подршке сектора МСПП у издвојено око 20 милијарди динара или нешто мање од 250 милиона евра. Анкета показује да други највећи проблем на који наилазе предузетници су закони са пратећим процедурама. Пројекат „гиљотина прописа" или структурална реформа прописа у многоме ће решити овај проблем. Предмет анализе и „сече" прописа биће чак 15 хиљада аката. Прва процена је да најмање једна трећина процедура и прописа треба да се елиминише само на републичком нивоу. Овај пројекат касније може да се примени и на локалном нивоу.

Ипак, највише проблема имају привредници у неразвијеним општинама који треба да превазиђу и ограничења „плитког" тржишта и ниске куповне моћи. Велику улогу у превазилажењу назначеног проблема имају удружења која промовишу и повезују своје чланице са компатибилним организацијама. То је и био циљ пројекта помоћи удружењима предузетника, који ћемо поновити и следеће године јер показује добре резултате.-

Како видите улогу Републичке агенције у наредном периоду и у чему ће бити приоритетни њених будућих активности?

-У наредном периоду Агенција ће наставити са пројектима које је и ове године реализовала, јер су се показали као права помоћ малим и средњим предузећима и предузетницима. Настојаћемо да едукујемо предузетнике и да им помогнемо да уведу стандарде неопходне за пословање са иностраним тржиштима, као и да се што боље представе на тржишту. Применом различитих едукативних програма настојећемо да повећамо ниво знања предузетника за вођење послова. Као примарне задатке Агенције видим иницирање активности за подстицање оснивања нових малих и средњих предузећа, јачање капацитета Републичке мреже за пружање услуга предузетницима, развој нових пројеката, унапређене консалтинг услуга, као и едукацију незапослених. Основна улога Републичке агенције и институционалне инфраструктуре за подршку МСПП сектору је побољшање пословног амбијента за одрживост постојећих предузећа и стварање нових, а све у циљу успостављања стабилне економије, генерисања нових радних места, равномерном регионалном развоју и приближавању европским токовима.

Детал са предавања у школи "Ј.Вукановић"

АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА НА РЕАЛИЗАЦИЈИ И ПРЕЗЕНТАЦИЈИ ОБУКЕ ЗА СТАРЕ ЗАНАТЕ И УМЕТНИЧКО ЗАНАТСТВО У 2008. ГОДИНИ

СТАРИ ЗАНАТИ У ЖИВИ ИНТЕРЕСОВАЊА

Наше Удружење је већ трећу годину за редом носилац обуке на територији АП Војводине у области старих заната и уметничког занатства .

Обука је започета у јануару 2008. године, у коју је укључено 75 незапослених лица, а финансира је Национална служба за запошљавање. Носиоци реализације, поред Удружења занатлија, су и извођачи обуке - мајстори.

На обуци је укључено 29 полазника са подручја филијале Нови Сад, 22 полазника које покрива филијала Сомбор, 11 полазника филијала Суботица и 13 полазника филијале Кикинда.

Конкурсом Покрајинског секретеријата за рад, запошљавање и равноправност полова обезбеђена су средства за још 16 полазника, са територије филијале Новог Сада, тако да је укупно у обуку укључен 91 полазник са евиденције незапослених лица.

Практична обука је извођена код мајстора – занатлија. Трајала је 160 часова, док је теоријски део обуке од 20 часова, организовало Опште Удружење предузетника производних и услужних делатности Новог Сада и Сремских Карловаца, које је било носилац целокупне обуке на нивоу АП Војводине, у сарадњи са Удружењима предузетника - занатлија из Сомбора, Суботице, Кикинде и Чоке.

Када су у питању стари занати за које су се обучавали незапослени то су: златари, кожна галантерија, израда сувенира од дрвета и глине, казанџија, књиговезац и рестаурација књига, гравери, јувелири, израда уметничког веза, ткање дамаста и платна, израда предмета од гвожђа, ковачи, сарачи, столари, обућари, израда сенила, рестаурација фијакера, бербери, ужари, каменоресци, дрводеље, рестаурација стилског намештаја, часовничари и сродни занати.

На основу разговора са полазницима и извођачима обуке мајсторима - занатлијама, као и на основу евалуционих упитника, може се констатовати да је обострано задовољство присутно и да је ово добар пут за даљу сарадњу, што показује интересовање за обуке у области старих заната и уметничког занатства.

Почетком новембра 2008. почела је обука за још 81 полазника са територије Новог Сада, по програму IQS, који се финансира средствима Извршног већа АПВ, а носилац је Покрајински секретеријат за рад, запошљавање и равноправност полова, у сарадњи са ПСЗ и филијалом Нови Сад, а реализацију обуке реализује Удружење предузетника- занатлија Новог Сада и Техничка школа "Јован Вукановић" из Новог Сада.

Стева Зарин, Председник Секције старих заната

ИЗЛОЖБА СТАРИХ ЗАНАТА У БУДИМЕПЕШТИ

Обука старих заната је добила и интернационални карактер. Наиме, после завршетка обуке организована је изложба радова и додела Цертификата, а на позив Извршног већа АП Војводине и Радио Телевизије Војводине, као организатора, Удружење је са извођачима обуке у области старих заната учествовало у Пројекту "ПОЗДРАВ ИЗ ВОЈВОДИНЕ" ЕВРОПА ЧЕКА СРБИЈУ, који је поводом Дана државности Мађарске одржан у Будимпешти од 18-20. августа 2008 године, на Дунавском кеју између Ланчаног моста и Ержебет моста, уприличена је улица старих заната.

Изложба радова у Будимпешти

СТАРИ ЗАНАТИ КАО ТУРИСТИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Уз помоћ Града Новог Сада на Сајму Туризма новембра 2008. године, Удружење је такође имало промоцију старих заната као могућности туристичке понуде из ове области, где су радове изложити мајстори - занатлије који су укључени у реализацију Школе старих заната и уметничког занатства.

Поред ових активности Удружење ће наставити са развојем „Школе старих заната“ и формирати Кластер старих заната у наредном периоду.

Штанд на сајму туризма

РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕТНИШТВА ЗАВИСИ ОД ПОДСТИЦАЈНИХ СРЕДСТАВА

Регионална привредна комора Нови Сад, сходно интензивним променама у привредном животу, које постављају нове захтеве пред привредне асоцијације, предузимаће мере и активности у правцу унапређења опште пословне климе, пружања подршке пословном сектору у процесу инвестирања и јачања партнерства између јавног и приватног сектора - истиче Драган Лукач, председник Регионалне привредне коморе Нови Сад.

Како оцењујете активности Коморе у 2008. години?

Активност Регионалне привредне коморе Нови Сад у 2008. години базирана је на привлачењу страних инвестиција, постизању веће конкурентности привреде Региона у међународним оквирима, побољшању спољнотрговинског биланса, расту запослености и повећању животног стандарда. Реализоване су активности у области привредног и инфраструктурног развоја, пољопривреде, финансијског сектора, екологије и других области, важних за унапређење пословног амбијента.

Посебну пажњу Регионална привредна комора Нови Сад посветила је информисању о начину остваривања инструмената и мера економске, фискалне и монетарне политике Владе Републике Србије и Народне банке Србије, упућиваних путем јачања финансијске и нефинансијске подршке, унапређењу пословног амбијента за развој малих и средњих предузећа и предузетништва, повећању конкурентности пољопривреде побољшањем техничке опремљености и финансијског потенцијала и другој проблематици у циљу унапређења квалитета рада.

Бројним презентацијама, Комора је привредним субјектима пружила детаљне и правовремене информације о најповољнијим кредитним понудама банака и фондова, и другим могућностима за финансирање предузетничких иницијатива, покретање бизниса, подстицање извоза, наступа на сајмовима и др. У циљу остваривања стратешког опредељења о изградњи иновативне привреде у Региону, реализовани су програми едукација, у сарадњи са еминентним научно-образовним установама и институцијама.

Регионална привредна комора Нови Сад наставила је интензивну сарадњу са локалним самоуправама, у циљу реализације пројеката радних и индустријских зона, стварањем повољнијих услова за инвестирање и аплицирањем на међународним конкурсима.

Ваша оцена сарадње Коморе и ОИШТЕГ удружења предузетника производних и услужних делатности Нови Сад?

Регионална привредна комора Нови Сад своје активности базирала је на остваривању што повољнијих услова за рад предузетника, изградњу тржишних односа и свеобухватног развоја. Формирана је Групација за женско предузетништво при Заједници општинских удружења предузетника Регионалне привредне коморе Нови Сад, све у у циљу афирмације и подстицања развоја женског предузетништва.

Мишљења сам да развој предузетништва захтева значајнија подстицајна

средства, међутим стање на тржишту зависиће и од утицаја светске финансијске кризе.

Какви су били резултати пословања на нивоу Региона?

Остварени пословни резултати у току 2008. године, на подручју Регионалне привредне коморе Нови Сад, обележени су растом привредне активности, растом спољнотрговинске размене, растом извоза и увоза, већим просечним зарадама, већим бројем компанија и предузетника, растом броја запослених и падом обима индустријске производње.

У периоду јануар – октобар 2008. године, привреда са подручја Регионалне привредне коморе Нови Сад, остварила је робну размену са иностранством у вредности од 4.876,0 милиона УСД, што чини 16,5 одсто од укупне спољнотрговинске робне размене Републике Србије и бележи пораст од 53,8 одсто у односу на исти период претходне године. Спољнотрговинска робна размена Региона остварена је са 133 земље, највећа је била са Руском Федерацијом, Црном Гором, Немачком и Италијом. Говорећи о привредним активностима у Региону, оне су реализоване у више од 11 хиљада компанија и 20 хиљада радњи

Планови Коморе у 2009. години?

Нећу рећи ништа ново, ако кажем да нас очекује веома тешка и неизвесна година. Активност Регионалне привредне коморе Нови Сад у 2009. години биће условљена стањем на финансијском тржишту у свету и окружењу. У складу са тим, Комора је предузела одређене активности које се односе на перманентно информисање чланица о стању и кретањима на тржишту новца и капитала.

Такође, наша обавеза је и да акцептирамо захтеве наших чланица и да их проследимо креаторима економске политике.

ПОВОДОМ 110 ГОДИНА СИНДИКАТА

ПРИЗНАЊА УДРУЖЕЊУ И "ЕСНАФУ"

Поводом 110 година од оснивања и рада Синдиката у Покрајинском одбору занатства Самосталног синдиката Војводине одржана је крајем новембра свечаност на којој су уручене захвалнице институцијама, предузећима и појединцима који су дали значајан допринос у животу и раду самосталног предузетништва.

Међу добитницима је и наше Удружење (признање је примио председник Славко Новаковић), затим секретар Удружења Вељко Анђелић и магазин "Еснаф", лист занатлија и предузетника Новог Сада (признање је примио главни и одговорни уредник Радомир Чубрановић).

Признања је уручио Света Влаисављевић из Републичког одбора за занатство Самосталног синдиката, а добитницима се обратио др Милорад Мијатовић, председник Самосталног синдиката Војводине и Милорад Перишић, председник Покрајинског одбора занатства, док се у име лауреата захвалио председник Регионалне привредне коморе Нови Сад Драган Лукач.

Светска економска криза и занатлије

У просто параноичном страху од настале светске економске кризе сведоци смо, пратећи медије, да постоје разна тумачења како ће се криза одразити на Србију, посебно на привреду. Стиче се утисак да је ова криза добродошла како би се у страну гурнули проблеми који много више значе за обичног грађанина и његов живот.

Испада да су баснослове плате државних чиновника узроковане светском кризом. Отпуштање радника из приватизованих фирми се десило истовремено баш када смо чули да постоји светска економска криза. Очито се траже разлози за многе неправилности, а поводи су друге природе. И далеко би нас одвело набрајање свега оног што ову земљу и њен народ и збуњује и доводи до очаја. Све поскупљује. Еуро скаче у небо. Народна банка, народне паре улаже у "спасавање" Еура. Наше млеко јефтиније у Црној Гори и Босни него на домаћем тржишту. Нико не објашњава зашто се све то дешава. Онда се појави светска економска криза за објашњење свих мука које задесише овај народ. Али ни ту није крај... Сада почиње и плашење како ће 2009 година бити апокалиптична, па ко преживи. Припремају се огромне паре (милијарде динара) да се улаже у привреду (коју?) како је не би уништила светска економска криза. У свему томе поставља се питање где је ту занатство и шта занатлије у новој глобалној 2009. години очекује? Имајући у виду положај занатства, који ни до сада није био сјајан, који је био оптерећен многим проблемима од недостатка квалитетних извора финансија за обична средства, за улагање у нову опрему па до црног тржишта и корумпиране инспекције, ова криза и неће нешто значајно утицати на рад занатлија.

Процена је да ће светска економска криза највише утицати на велика предузећа која су приватизована и која послују у оквиру великих европских и светских система. Такође је за очекивати да ће "поскупити" кредити и да ће бити веома опасно кредитно се задуживати.

Шта би требало да ураде занатлије како би се уместо штете могло имати бар неке користи од овог светског баука? Треба да се уједине и да се у Војводини обједине сва удружења и тако постану снага која ће аргументовано утицати на Владу Републике и Извршно Веће АП Војводине да се део средстава намењена за санацију последица (а још нисмо сигурни којих?!) од светске економске кризе, усмери занатлијама, а не да сва оду у гиганте чији су власници странци и стране компаније.

Сигурно је да обједињене занатлије представљају озбиљну снагу са којом сви они који управљају овом земљом морају да рачунају.

Требало би размислити и могућност формирања Развојног фонда за занатлије или пак Занатску банку у коју би држава дала обртни капитал.

Не смеју се занемарити ни кластери ни било који други вид еснафског удруживања са значајним утицајем на обуку, увођење нових производа, енергетској ефикасности и свим осталим видовима смањења трошкова, а повећању квалитета и понуде.

Дефинитивно, занатлије које имају своје радње и радионице морају да пронађу времена за обједињавањем и заједничко планирање и рад. Ни десетине обућара, кројача, пекара и других, нису међусобно конкуренција јер тржиште постоји и купаца ће увек бити. Ако сваки занатлија жели да сам набавља репро материјал, има сопствени транспорт, самостално тражи повољне услове за кредит, осигурање решава самостално проблем нових машина, нових производа и енергетске ефикасности доћи ће у ситуацију да буде на ивици егзистенције. Онда је (опет) крива светска економска криза, а не они који су размишљали и радили на принципима педесетих година прошлог века.

Нео-либерална економија и глобализам куцају на врата Србије. Светска економска криза је само упозорење да се нешто мора мењати у навикама и размишљањима занатлија. И до сада се на занатству све преламало. Када поскупи гас, струја, репро материјал, прво су на удару они најмањи. Али зато што су мали, занатлије могу и морају да се обједине и да самостално раде своје послове, али заједнички да планирају и решавају своје проблеме.

Овим излагањем ништа ново није речено. Али желео сам, пре свега, да скинем фаму од опасности светске економске кризе и да се она искористи да из борбе за голу егзистенцију занатлије почну заједнички да раде на заштити својих интереса.

Зоран Јовановић

ИЗ МРТВОГ УГЛА

ГОООООЛ !!!

Када у неком спорту, фудбалу поготово, играч стигне пред противнички гол, али онако, скоро до корнер линије, и нађе се у положају да просто није могуће упутити шут за погодак, а он то ипак учини, мора јако да „заврне“, и уколико лопта пронађе пут до циља, постиже се најатрактивнији погодак. Радио или ТВ репортери тада узвикују гол (!) или кош (!), са небројених „о“. Да, то је оно познато – гоооооооооо!

Па шта?! Хоћемо ли о фудбалу, рукомету, кошарци..., или о занатству. У ствари хоћемо о том мртвом углу, односно о његовој тајни – како „фелширати“ или „фалширати“ или што рекосмо на почетку – заврнути и постићи значајан погодак. Међутим и код завртања имамо две стране. Ону коју заврнемо и ону која заврне. И ето нас у занату. А ко је у занату? Па шегрти, калфе и мајстори. И коначно, то је екипа која треба заврнуто да одврне, изврнуто да заврне и добије – поен.

Авај! Вариоцу је дато да вари, кројачу да шије, пекару да меси, па макар и перјару да черупа и перјари, а не да изврће, заврће, одвија. Може евентуално да завија: јаој, јаој, куку, леле...!

Где ће, шта ће?! Зна да вари, шије, меси, хоће и да учи: да довари, да домеси, да дошије, али неће на економски, правни или не дај Боже на Факултет за менаџмент! И онда, дан по дан – историја, па и одлазак у њу. И често на њену маргину и у заборав... Тако готово несталоше казанице, кишобранције, хурчије, па и перјари. Стигли инстанти, Кинези, технологија, компјутери, интернет, куповина из фотеље, мега, турбо... А занати у мртвом углу. Не мож' дати гол.

Може! Додуше, више мора, него што може, али по оној старој - шта се мора, није ни тешко, па зато кренимо по морању. Они што нам заврнуше – на пример (популарно звучи) – нови светски поредак, или још популарније – глобализација, (их како кренусмо стићи ћемо и до загревање атмосфере и топења леда на Северном полу), дакле њима треба показати да нисмо сами. На против – заједно смо. Ми! Да, али и ОНИ. Па смо сви укупно МИ. Одакле нам храброст да се тек тако, самоиницијативно ујединимо са њима, а да они то на пример – неће. Е, поштовани ВИ, има да мора. Џаба вам завртање, ако нема ко да одврне, завлачење ако нема ко да извлачи. Пљачка, ако се нема шта пљачкати. Јер, поменуемо историју. А што рече трећа реченица из уџбеника Латинског језика за први разред гимназије (понегде и средње медицинске школе): *historia est magistra vite!* Та, не да је учитељица живота, него и наставница, професорка, менторка, она за катедром било ког факултета (макар и за менаџмент).

Ево решења за мртав угао: Био једном један Шанац, и то Петроварадински, па хтео да буде град. И скупише ЗАНАТЛИЈЕ, те давне 1748. године 80.000 форинти, послаше их царици за елибертациону карту. Те године добише 1. јануара повељу и статус, стекавши све привилегије о самоуправи које је тадашње време тако нешто подразумевало. Али стекоше и благонаклоност саме царице и то на посебан начин. Имена новог града варирали су од Дунавара, преко Вискеза до Васербурга. Али ОНА – сама царица Марија Терезија, на поднеску Дворској канцеларији, будући слободан краљевски град, својеручно исписа као НОВИ САД.

ГОООООООЛ!!!

Дакле, шта треба чинити? Шта то историја учи? Купити? Потплатити? Подмитити?...

Сачувај Боже! Ујединити се. Што рече онај са белом брадом, дугом косом, широком, са оним са тамнијом дугом брадом, богати, а бринули о, како оно беше пролетерима свих земаља...

Не није један занатлија пре поменутих 260 година сам напабирчио оних 80.000 форинти, није ни он и Стева корпар, и Лајош рибар, и Бура пекар и Ефимија снајдерка и шустер Емануил. Та дош'о је тих дана, зарад заједничког интереса и Аврам трговац, и учени професор Сава, кажу и добронамерни, а добростали гост Шулц...

Тај мртви, неплодни, поплављени, сада новосадски, тада шаначки рит, постао је оно чиме се дичимо. Овај велики, богати, лепи, плодни, мелиорационо решени, канализационо-водоводно-топловодно испреплетени, и још, још много шта друго, данашњи Нови Сад. Занату је место у врху, али не самом, него са осталима, оним испреплетеним шакама увезаним, да мртве углове тако стиснемо да мртвији бити не могу, али и такви да су наши али решиви.

Сви морамо заједно. Опстаћемо, живећемо једино поштујући и ценећи оне друге. И увек уз подсећање: живот је вечан, али смрт је - вечнија.

С. Станковић

КРЕДИТИРАЊЕ СЕ МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА

Фонд за развој Аутономне Покрајине Војводине ће и у наредној години наставити да кредитира привреду. У периоду јануар - март 2009. године основне активности ће усмерити на остваривању следећих циљева:

- подстицање привредног развоја;
- повећање запослености;
- повећање конкурентности домаће привреде;
- повећање организационог и технолошког преструктурирања,
- повећање степена иновативности.

Ови циљеви ће се реализовати кроз кредитирање профитабилних програма који ће бити у функцији одрживог развоја Аутономне Покрајине Војводине и то: за развој пољопривреде и прехранбено прерађивачке индустрије, за развој малих и средњих предузећа, подстицај и оснивање предузетништва, као и равномерног регионалног развоја.

Када је реч о малим и средњим предузећима кредитна средства, у периоду јануар-март 2009. године, додељиваће за следеће намене:

- подизање нивоа техничко технолошке опремљености,
- подстицај развоја нових технологија,
- трансфере технолошких знања и комерцијализацију патената-инова-ција,

- подстицај развоја области и грана које имају утицаја на измену привредне структуре, односно оптимално коришћење компаративних предности Аутономне Покрајине Војводине.

Кредитна средства за подстицај и развој предузетништва додељиваће се предузетницима за:

- стварање институционалних услова за развој предузетништва,
- проширење делатности самосталних занатских и услужних радњи.

Кредити Фонда додељиваће се путем конкурса. Право на коришћења средстава Фонда имаће правна лица у приватној својини и физичка лица са седиштем, односно пребивалиштем, на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Кредити Фонда се не могу користити за финансирање грађевинских објеката и куповину земљишта.

Инструменти обезбеђења плаћања су:

- гаранција пословне банке,
- меница авалирана од стране пословне банке,
- заложно право првог реда на грађевинским објектима зајмотражиоца у 2,5 пута већем износу од вредности кредита,
- заложно право првог реда на пољопривредном земљишту 1,3 пута веће од вредности од износа кредита,
- солидарно јемство.

Управни одбор Фонда ће приликом расписивања конкурса донети одлуку о врсти инструмента обезбеђења враћања кредита. Кредитна средства ће се одобравати на период од три до пет година код дугорочних пласмана.

Каматна стопа се обрачунава на годишњем нивоу, а утврђује је Управни одбор у зависности од врсте пласмана и услова на тржишту капитала.

Време мировања отплате инвестиционих кредита износи 12 месеци, сем код кредита за финансирање дугогодишњих засада и набавке основног стада, где ће оно износити 24 месеца.

За време мировања отплате, обрачунава се интеркаларна камата.

Приликом утврђивања висине потраживања примењује се валутна клаузула.

Ануитети се обрачунавају и плаћају квартално, сем код кредита за радно неактивна лица где се обрачун и плаћање врши месечно.

Критеријуми су:

1. Садашње стање и стање у претходне три године

1.1. Кредитна способност:

- профитна стабилност,
- оперативна стабилност,
- финансијска стабилност,
- показатељи ликвидности,
- показатељи ефикасности,
- нето обртни фонд,
- стање слободних средстава,
- токови готовине,
- показатељи задужености,
- показатељи уредног сервисирања кредитних задужења.

1.2. Тржиште:

- купци,
- добављачи

1.3. Квалитети:

- менаџмент тим и
- поседовање система квалитета (има / нема).

2. Оцена пројекта (током његовог економског века)

2.1. Допринос стратегији одрживог развоја Аутономне Покрајине Војводине:

- производ / услуга,
- тржиште (купци / добављачи)
- квалификованост менаџмент тима (носиоца пројекта),
- ситем квалитета, (уводи се / не уводи),
- број нових радних места / уполслених,
- висина улагања по радном месту,
- ниво развијености општине
- допринос пројекта очувању човекове околине.

2.2. Економска оцена пројекта:

- ликвидност пројекта (готовински ток),
- економичност и акумулативност пројекта (економски ток и нето садашња вредност)

- време поврата укупно уложених средстава у пројекат
- ризици (интерна стопа рентабилности и доња тачка рентабилности)

2.3. Верификација пословног плана (од стране тражиоца кредита) у смислу:

- да је усаглашен са почетним захтевима,
- да је подлога за тражење дугорочне позајмице од Фонда,
- да је подлога за инвестиционе активности.

3. Оцена валидности документације везане за обезбеђење враћања кредита сходно конкурсним захтевима.

Иначе, комплетна конкурсна документација подлеже стручној ревизији институција одређених од стране Фонда.

Наравно, и у овим активностима наше Удружење пружа практичну - непосредну помоћ у самом поступку реализацији предуслова за коришћење подстицајних средстава и кредита уз одабир најповољнијих кредитним условима... Спроводимо компаративну анализу понуђених услова кредитирања, израде неопходне пратеће администације / укључујући ту и Бизнис план /, или неких других послова који неизоставно прате ове и сличне активности.

ПОДСТИЦАЈИ ЗАПОШЉАВАЊУ

Основна улога Националне службе за запошљавање (НСЗ) је да повеже незапослене особе и послодавце, са циљем да се незапослено лице запосли, а послодавац добије квалитетног радника. Служба перманентно улаже напоре у укључивању незапослених у мере активне политике запошљавања и подизању њихове компетентности на тржишту рада. Основне групе корисника услуга НСЗ су незапослени и послодавци.

Обуке за *поштре* тржишта рада и обуке за *познати* послодавца

Обуке за рад на рачунару, курсеви страних језика, обуке за старе занате, обуке преквалификације/доквалификације и друге обуке за потребе тржишта рада пружају могућност незапосленима да се усаврше за рад у струци или да променом занимања искористе шансу за рад на новим пословима. НСЗ пружа финансијску подршку послодавцима који запошљавају незапослене након тзв. обуке за познатог послодавца, за рад на конкретном радном месту.

Програми стручног оспособљавања/усавршавања

Кроз програме стручног оспособљавања приправника у статусу лица запослених на неодређено време и приправника волонтера незапослени се оспособљавају за самосталан рад у струци и припремају за полагање стручног испита. У оквиру програма стручног усавршавања практиканата незапослени се усавршавају за практичан рад и стичу практична знања и вештине за рад на конкретним пословима. Програми стручног оспособљавања/усавршавања подразумевају одређене финансијске подстицаје који се одобравају послодавцима кроз конкурсе.

Програми запошљавања – финансијска подршка самозапошљавању и отварању нових радних места

Послодавцима који су ове године укључени у програм новог запошљавања одобрена је субвенција за отварање и опремање нових радних места у износу од 160.000 динара у најнеразвијеним општинама, 130.000 у неразвијеним општинама и 80.000 динара у осталим општинама. Износ је увећан за 40.000 динара при запошљавању особе из ризичне категорије незапослених (особе са инвалидитетом, Роми, старији од 50 година, штићеници домова за незбринуту децу и из хранитељских породица). Послодавац, корисник средстава, поред осталог је у обавези да обезбеди да новоотворено радно место буде попуњено најмање две године и достави доказе о наменској употреби средстава. НСЗ незапосленима пружа финансијску подршку покретању сопственог бизниса доделом субвенције за самозапошљавање. Реч је о неповратним средствима која су ове године износила 130.000 динара. Средства служе за опремање радног места и обезбеђивање основних услова за рад. Подносиоц захтева за доделу субвенције за самозапошљавање могао је истовремено користити и субвенцију за отварање и опремање нових радних места ради запошљавања до 4 незапослена. Пре конкурсања за доделу средстава сви кандидати су похађали информативно – едукативни семинар за будуће предузетнике. Од корисника средстава се очекује да наменски утроши средства, регистровано делатност обавља најмање две године и редовно уплаћује доприносе за обавезно социјално осигурање.

Центар за професионалну оријентацију – услуге за незапослене и послодавце

У оквиру саветовања у планирању каријере незапосленима се пружа могућност да уз стручну подршку изврше прави избор занимања, програма обуке и усавршавања и да по потреби, у складу са интересовањима и способностима, промене професију и направе успешне прелазе у каријери. НСЗ на захтев послодавца пружа услуге професионалне селекције кандидата за запошљавање која подразумева испитивање способности, особина личности и мотивације. Неопходно је да послодавац упутити писмени захтев и приложи опис послова, како би психолози Центра програм и критеријуме психолошког испитивања ускладили са потребама послодавца. Послодавцима се након спровођења професионалне селекције доставља списак радника који најбоље задовољавају критеријуме радног места које је потребно попунити. На послодавцу је да изврши коначни избор радника које ће запослити.

Сајмови запошљавања – *нейсредни контакти незапослених и послодавца*

Овај облик посредовања при запошљавању пружа могућност да се незапослени директно представе послодавцу и осмишљен је са циљем да се на једном месту сусретну послодавци са одређеним кадровским потребама и незапослени који су заинтересовани за понуђене послове. Незапослени на лицу места могу да оставе свој CV већем броју послодавца.

Субвенције за запошљавање одређених категорија незапослених

Субвенција за запошљавање лица са инвалидитетом подразумева да се послодавац који на неодређено време запосли особу са инвалидитетом ослобађа плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање који се плаћају на терет послодавца у периоду од 3 године од дана заснивања радног односа. Поред ове субвенције, НСЗ субвенционира/финансира запошљавање лица старијих од 45, односно 50 година, лица до 30 година и приправника.

Обавезе плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање који се плаћају на основицу, односно на терет послодавца ослобађа се послодавац који на неодређено време запосли незапослено лице које се на евиденцији незапослених налази најмање 6 месеци или је корисник новчане накнаде и то у висини од 100 процената при запошљавању лица старијег од 50 година, а 80 процената у случају запошљавања лица старости од 45 до 50 година. Период ослобађања плаћања доприноса траје две године од дана заснивања радног односа, с тим што лице мора остати у радном односу још 3 године након периода који је субвенциониран.

Могућност запошљавања уз олакшицу у периоду од 2 године имају и незапослени млађи од 30 година који се на евиденцији НСЗ налазе најмање 3 месеца, с тим што је послодавац у обавези да их задржи у радном односу у наредном периоду од 2 године. Посебну групу представљају приправници до 30 година старости који имају право на субвенцију у периоду од 3 године, при чему је неопходно да послодавац лице задржи у радном односу и у наредном периоду од 3 године. У оба случаја послодавац који на неодређено запосли особу млађу од 30 година ослобађа се обавезе плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање који се плаћају на основицу, односно терет послодавца.

Маја Милић, ПР сарадник и дипл. психолог

ПРЕДУЗЕТНИЧКИ МЕРИДИЈАНИ: ИНСТАНТ ПОРУКЕ У САВРЕМЕНОМ ПОСЛОВНОМ КОМУНИЦИРАЊУ

ТОП 50 БИЗНИС СКРАЋЕНИЦА

Net Speak, Net Lingo, Net Lingua...називу су за свима добро познату нову форму симбола и изражавања који је донела технологија. Интернет заједно са мобилним телекомуникацијама: пејџинг и мобилни телефони. Када се све заједно споји са хипер брзим темпом којим се живи – добија се компримирани језик, нови вид општења међу људима. У том ишчекивању, Еснаф доноси и нешто ново: 50 најпопуларнијих и најчешћих Нет Линго форми енглеских израза које се користе у бизнис комуникацији. Указујемо и на најсимпатичније и најзанимљивије:

- AFAIC - As Far As I'm Concerned - Што се мене тиче
- ASAP - As Soon As Possible - Што је пре могуће
- BHAG - Big Hair Audacious Goal - Велики храбар и смео циљ
- BOHICA - Bend Over Here It Comes Again - Припреми се, проблем стиже поново
- CLM - Career Limiting Move - Потез који може коштати каријеру
- CYA - Cover Your Ass - Чувај се
- DQYDJ - Don't Quit Your Day Job - Не напуштај свој дневни посао
- DRIB - Don't Read If Busy - Не мораш да читаш ако си заузет
- EOD - End Of Day - Крај дана
- EOM - End Of Message - Крај поруке
- EOT - End Of Thread - Крај низа порука
- ESO - Equipment Smarter than Operator - Опрема је паметнија од радника
- FRED - F***ing Ridiculous Electronic Device - Проклета електроника
- FUBAR - F***ed Up Beyond All Recognition - Упронашћено до краја
- FYI - For Your Information - За твоју информацију
- GMTA - Great Minds Think Alike - Велики умови размишљају слично
- NRN - No Reply Necessary - Одговор није обавезан
- NSFW - Not Safe For Work - Није безбедно за посао
- NWR - Not Work Related - Није везано за посао
- OTP - On The Phone - На телефону

- P&C - Private & Confidential - Приватно и поверљиво
- PDOMA - Pulled Directly Out of My Ass - Директно је извучено из мене
- PEBCAK - Problem Exists Between Computer And Keyboard - Проблем је између компјутера и тастатуре
- PITA - Pain In The Ass - Давеж
- QQ - Quick Question - Брзо питање
- YW - You're Welcome - Нема на чему
- RFP - Request For Proposal - Захтев за предлог
- SBUG - Small Bald Unaudacious Goal - Мали ћелави и кукавички циљ
- SME - Subject Matter Expert - Експертска ствар
- SNAFU - Situation Normal All F***ed Up - Ситуација је нормална, све је упронашћено
- SSDD - Same Sh**, Different Day - Исти је проблем, само је други дан
- STD - Seal The Deal - Закључи уговор
- SWAG - Scientific Wild Ass Guess - Луда процена
- TBA - To Be Announced - Тек треба да се прогласи
- TBD - To Be Determined - Тек треба да се одреди
- TWIMC - To Whom It May Concern - Кога то може интересовати
- TIA - Thanks In Advance - Хвала унапред
- WIIFM - What's In It For Me - или популарније: ИТМ – има ли ту мене?
- WOMBAT - Waste Of Money, Brains And Time - Траћење новца, мозгања и времена
- WTG - Way To Go - Браво
- RFD - Request For Discussion - Захтев за дискусију

(Извор: Business&Communications Bilten)

САРАДЊА ЗАНАТЛИЈА И РАЧУНОВОЂА

Умножавање папирологије, компликовање процедура и неадекватна законска решења свакодневно стварају све веће проблеме предузетницима и осталим привредницима приликом пословања са државном администрацијом. Како се изборити са бирократијом када у државној администрацији масовно нема свести о томе да је њен посао да буде сервис привреди и грађанима?

Суочени с том чињеницом и све већим последицама које се негативно одржавају на пословање предузетника и привредника, занатлије и рачуновође су договориле сарадњу. Удружење занатлија Новог Сада и пословно Удружење власника књиговодствених агенција (УВРА) у Новом Саду сарађиваће на решавању конкретних, заједничких проблема. "Заједно смо јачи" је мото под којим ће два удружења иступати пред локалним, покрајинским и државним органима са циљем да се проблеми у раду државне бирократије ублаже а једног (лепог) дана и отклоне како би се предузетницима олакшало пословање.

У овом броју часописа "Еснаф" видљив је први корак те сарадње.

Наиме, "Еснаф" од овог броја доноси теме из области рада пореске управе, информације о променама у пословању и конкретне савете предузетницима које ће редакција реализовати у сарадњи са власницима рачуноводствених агенцијама, чланицама удружења УВРА.

Акција њоводом новог начина овере здравствених књижица

Први корак у сарадњи није и једини. Два удружења су договорили да заједнички иницирају састанак са представницима новосадске филијале Републичког фонда за здравствено осигурање (РФЗЗ) и покушају да постигну договор да се предузетницима олакшају послови око новог начина овере здравствених књижица који ступа на снагу 1. јануара 2009. године.

Подсетимо да се од 1. јануара књижице оверавају лепљењем маркица здравственог осигурања.

Оверу обавља послодавац, односно предузетник тако што треба да преузме маркице у филијали РФЗЗ.

Да би преузео маркице, послодавац треба у филијалу осигураника да донесе:

писани захтев за издавање маркица. (У захтеву треба навести укупан број потребних маркица за запослене и чланове њихових породица који су пријављени на здравствено осигурање.)

и писано овлашћење за лице које ће преузимати маркице. (Овлашћење садржи: име и презиме особе која преузима маркице, њен ЈМБГ, број личне карте и место издавања, место и адресу становања, датум издавања овлашћења и потпис да-

ваоца овлашћења.)

Новим начином прописано је да се здравствене књижице и даље оверавају на 6 месеци, односно од 1. јануара до 30. јуна и од 1. јула до 31. децембра. Практично, након преузимања маркице, послодавац је дужан да на петој страни здравствене књижице залепи маркицу и то на месту где пише "М.П. и потпис". Ови фиксни рокови овере здравствених књижица важе само за запослене на неодређено време. За запослене на одређено време, послодавац треба у књижицу да упише одговарајући рок и такође да залепи маркицу.

Социјално ошвара њосебан шалтер

С обзиром на искуство које предузетници и послодавци имају са начином рада филијале РФЗЗ (чекање за бројеве, гурање у редовима, губљење времена, живаца и новца) два новосадска удружења заједно са Пословним удружењем трговца Војводине обратила су се почетком децембра директорки новосадске Филијале РФФЗ и затражила састанак како би се нашло решење које ће предузетницима олакшати новоуведену административну обавезу.

Готово две недеље, надлежни у новосадској филијали РФЗЗ нису одговарали на више пута поновљени захтев. Тек након што се представник удружења УВРА обратио директорки РФЗЗ у Београду, истог дана је стигла и реакција из новосадске филијале. Представницима три удружења је речено "да су сви захтеви удружења-прихваћени". То значи да ће од 1. јануара у новосадској филијали РФЗЗ бити отворен посебан шалтер за рачуноводствене агенције на којем ће оне, за рачун својих клијента, обавити послове новог начина овере здравствених књижица. Тиме ће предузетници и послодавци избећи гурање у редовима и губљење времена.

Првом заједничком акцијом, срушена је једна мала бирократска баријера. Мала, али значи велико охрабрење за почетак.

За све детаљније информације обратите се нашем Удружењу: Трг Марије Трандафил 14, 21000 Нови Сад, телефони: 021/ 528 – 778, 021/ 66 – 222 – 13, факс: 021/ 6615 – 688, e – mail: zandomns@eunet.rs

Јованка Златковић

ЕДУКАТИВНИ ЦЕНТАР ЧЕКА ПОЛАЗНИКЕ

Научници, експерти, политичари и привредници су у једном сложни: 21. век - век знања. Нема области, посебно делатности у привређивању да није потребно знање. Подаци кажу да ако се стечено знање не иновира сваких 4-5 година, диплома односно стечено знање постаје - неупотребљиво.

Имајући то у виду, у Удружењу су одлучили да у оквиру сталних активности профункционише Едукативни центар. Основни циљ овог Центра биће да развија личне предузет

ничке потенцијале занатлија и да омогући пословни лични живот «по сопственој мери». Стицања знања неће бити «кабинетска» него животна иницирана како од стручњака, тако до самих занатлија који ће предложити неопходне им теме.

Удружење је већ почело да набавља неопходну технику и савремена учила за рад Едукативног центра и одлучиће пре свега интерес самих занатлија када ће центар примити прве полазнике.

Едукативни центар: чему све то?

„Ја нисам оно што ми се догађа, ја сам оно што бирам да постанем“, некада давно записао је Карл Јунг желећи да нам скрене пажњу на чињеницу да смо сами одговорни за квалитет сопственог живота. У времену у коме живимо, а које карактеришу сталне промене, егзистенцијално је важно бавити се собом и, посебно, изградити себе као личност која је спремна да прихвати концепт сталног личног развоја. Следећи ову логику, Удружење је отпочело припреме за рад и опремање Едукативног центра, који има за циљ да предузетницима помогне у стицању неких нових, а сада већ тако неопходних знања. Програми едукација, зависеће само од Вас, чланова Удружења. Стога, будите слободни и дајте своје предлоге и сугестије.

Дозволите ми да испричам индијску причу о настанку света. Дакле, ова прича каже да је Бог прво створио шкољку. Сместио ју је на дно мора да живи. Шкољка је тако лежала на дну, скоро непомична. Повремено се отварала како би узела мало морске воде и по коју алгу како би преживела. Године су пролазиле и она је и даље била на истом месту, повремено узимајући мало воде и алги. Ништа се друго није мењало. Године је остајало исто. Цео живот.

Затим је Бог створио сокола. Дао му је оштро око, моћна крила и поставио га је на врх највише планине. Тек тада му је рекао: „Ти имаш моћ да досегнеш неслућене висине, да живиш слободно и да видиш чак и оно што други не виде. Али, ... мораћеш да се бориш сваког дана, мораћеш да стално развијаш своје вештине, усавршаваш се, ... Мораћеш да се бориш сваког тренутка свог живота да би опстао“. Затим је Бог створио човека. Прво га је одвео до обале мора и показао му шкољку. Шкољка је и даље била на истом месту. Повремено се отварала и затварала и ствар није постајала ни мало занимљивија. Затим му је показао сокола. Соко је парао небо

својим моћним крилима, носећи у кљуну свој улов. Летео је тако високо и слетео на врх највише планине. Тада, је Бог рекао човеку: „Сад видиш разлику у квалитету живота шкољке и сокола. Њима је додељен такав живот. Али, ... теби остављам могућност да бираш. Ти имаш могућност да изабереш, хоћеш ли живети као шкољка или као соко!“ И ту се индијска прича о постанку света завршава.

Дакле, шта сте Ви изабрали?

Нажалост, већина људи је не желећи да живи као шкољка, а немајући храбрости да живи као соко, изабрала да живи као патка. Патке тако шетају по нечијем дворишту, ква, ква, ква, ... хране се оним што им неко баца, ква, ква, ква, ... воде неке тако увек исте и испразне разговоре, ква, ква, ква, ... и мисле како ће се једнога дана нешто у њиховом животу променити само од себе ква, ква, ква, ... Али, права истина је да се никада ништа неће променити и да ће свака патка, хтела не хтела, једнога дана завршити у нечијој супи. Или паштети. Или у најбољем случају као специјалитет шефа кухиње у неком луксузном ресторану у Пекингу. Закључићемо да је највећи домет сваке патке да постане – Пекиншка патка. Али ипак само патка.

Желите ли Ви да постанете патка? Не. ОК, у том случају читајте даље. Патке могу овде и да одустану. Па није то тако лоше и нисмо ни сви исти. Неки од нас могу бити савршено срећни и живети као шкољке или као патке. Све је у реду. Нисте због тога мање вредни, али будите свесни да је то ствар Вашег и само Вашег избора.

Соколови, видимо се у Едукативном центру !

mr Мирјана Максимовић

ФОТОГРАФИ - МАЈСТОРСКИ СВЕДОЦИ ИСТОРИЈЕ

Многи значајни фотографи оставили су драгоцену сведочанства о људима и времену у којем су живели али о њима нема сачуваних ни најосновнијих података, а камоли њихових личних фотографија!

Кажу да се кројачи најлошије облаче, да обућари носе поцепане ципеле, да фотографи немају своје слике... Народне изреке настале су као искуство живота па им треба веровати. Кад је реч о фотографијама новосадско историјско искуство потврђује да су они, од проналаска фотографије па до данас, били веома продуктивни и да би без њихових сјајних фотографија историја Новог Сада била само привид!

Наш нобеловац Иво Андрић је забележио: „ Откако знам за себе, човеково лице је за мене најјаче осветљени и најпривлачнији делић света који ме окружује. Памтим пределе и градове, и могу да их изазовем у сећању кад хоћу и задржим пред собом колико хоћу, али људска лица, која сам гледао на јави и у сну, јављају се сама од себе и остају пред мојим погледом...”

Захваљујући фотографијама безброј лица и предела је овековечено и сачувано у породичним албумима, али и у богатим збиркама фотографија код колекционара, у музејима, архивама,...

Уникал у Сремским Карловцима

Прве фотографије у свету биле су дагеротипије, израђене на бакарној плочи. Оне су уникатне јер се нису могле умножавати, и осетљиве на светлост под којом су утицајем са временом нестајале. Зато их сада има врло мало, а код нас је сачувана само једна, идентификована дагеротипија, на којој се може видети портрет Јосима Живановића из Сремских Карловаца, снимљен највероватније 1841. године у Бечу, у атељеу Анастаса Јовановића, првог фотографа међу Словенима.

Средином 19. века фотографски занат се из Париза ширио ширим света па је преко Беча и Пеште стигао и у наше крајеве. Попут емисара стизали су путујући фотографи који су своју магичну вештину приказивали највише на сајмовима и вашарима а потом и у првим импровизованим атељеима у Бечкерек, Новом Саду, Вршцу, Панчеву, Сомбору, Земуну, ... Само десетак година одржала се дагеротипија чију су технологију прихватили, од путујућих фотографа, и неки сликари, полут Иштвана Олдака који је у Великом Бечкерек, у пролеће 1854. године, отворио наш први професионални фотографски атеље. Исте године, али у јесен, Георгије Кнежевић је дошао из Пеште, где је савладао фотографски занат, и у Хаџићевој кући у Новом Саду отворио прву фотографску радњу. Био је то почетак организованог фотографског бележења ликова и догађаја на овим просторима. Остало је и сачувано много фотографија на папиру, талботипија, које је снимлио Кнежевић. Он се није дуго задржавао у Новом Саду и често је мењао места боравка од Шапца, Сарајева, Задра па до градова у Мађарској у којој је највероватније и завршио своју занимљиву фотографску каријеру. До сада нисмо могли да пронађемо личну фотографију фотографа Канежевића, нити да саставимо његову биографију. Наишли смо само на неколико потерница због Кнежевићевог неуредног плаћања пореских обавеза! Можда је и то разлог његовог честог сељаканја и што нигде нема његовог личног портрета. Чак ни на пореским потерницама!

Први фотографисани историјски догађаји

Захваљујући првим војвођанским фотографијама сачувани су на фотографијама ликови скоро свих значајнијих личности тога доба као и историјски догађаји. Један од првих таквих догађаја био је Благовештенски сабор одржан 1861. године у Сремским Карловцима. Новосадски фотограф Стефан Вулпе снимео је сјајно тај скуп тако да су на фотографији препознатљиви ликови свих учесника међу којима су и Светозар Милетић, Ђорђе Стратимировић, Теодор Мандић, Јосиф Рајачић и многи други. Вулпе је омогућио са својим снимком да се направе и велике литографије, у Минхену. Оне су као иконе чуване у многим српским кућама широм Војводине, а сада су раритетни музејски и галеријски експонати. На слици су сви учесници Сабора, осим једног-фотографа Вулпеа! Он је, као и у свим другим ситуацијама, био с друге стране камере. И његов лик, као и колеге Кнежевића до сада је непознат. Иста је судбина и са личним фотографијама Јована Рехниџера чија је камера забележила велике поплаве у Новом Саду, у другој половини 19. века и Јосипа Сингера који је снимео сахрану краља Милана у манастиру Крушедол.

На самом почетку 20. века у Новом Саду је, у Змај Јовиној 4, вршачки фотограф Иван Стојковић, по специјалном пројекту, саградио дворски фотографски атеље. Уложио је око 20 хиљада круна и успешно обављао посао читаву деценију. Потомци многих Новосађана и данас се диве својим прецима овековеченим на мајсторски снимљеним фотографијама које су по квалитету достигале највиши светски ниво. Међу тим врхунским остварењима уваженог фотографа има и крунисаних глава али није сачуван ни један фотографов лични портрет. Мајстор Стојковићу се уочи Првог светског рата губи сваки траг па је и његова биографија за сада непотпуна.

У Новом Саду постоји иницијатива да се отвори први Музеј фотографије у нашој земљи. Можда баш у некадашњем атељеу фотографа Ивана Стојковића, у срцу града, који већ годинама пропада иако је под заштитом државе као значајан споменик културе. Вероватно ће један од приоритетних задатака будућег музеја бити и прикупљање, проучавање и популарисање великог фотографског блага које су оставили мајстори камере којих више нема.

Тај посао биће успешан само ако се осветле и ликови фотографа без чијег мајсторства не би било ни најубедљивијих и најефикаснијих сведочанстава наше прошлости.

Боривој Миросављевић мајстор фотографије
(Дугогодишњи члан Друштва новинара Војводине и од 22. децембра 2008. добитник награде за животно дело Удружења новинара Србије)

На фотографијама:

1. НАЈСТАРИЈА ФОТОГРАФИЈА СРБИНА – Дагеротипија Јосима Живановића
2. ПРВИ НОВОСАДСКИ АТЕЉЕ- Реверс фотографије Георгија Кнежевића
3. ДОГАЂАЈ ЗА ПАМЋЕЊЕ - Вулпеова камера је снимила Благовештенски сабор 1861.
4. ЛИК ЗА СВА ВРЕМЕНА - Чика Јова Змај снимљен у атељеу Ивана Стојковића
5. ПРЕПОРОД – Руинирана зграда Стојковићевог атељеа која очекује ново рухо

НАРЕДНА ДОГАЂАЊА: СВЕТИ САВА ЈЕ СЛАВА НОВОСАДСКИХ ЗАНАТЛИЈА

ЗАНАТЛИЈЕ – СРЕЋНА СЛАВА !

Као и сваке године, 27. јануара за Светог Саву у нашем Удружењу биће свечано – прославиће се слава новосадских занатлија.

У 2008. години домаћин прославе и кум је био Душан Шимуновић из пекаре “ДИС” (нажалост, сада покојни). Просторије Удружења биле су тесне да приме бројне госте из Републике, Покрајине, Града Новог Сада, удружења, привредних комора, Националне службе за запошљавање, других институција и колега занатлија.

За Светог Саву 27. јануара 2009. године домаћин и кум биће Немања Ковачић, предузетник и власник познатог “Времеплова” који ће по традиционалном обичају уз добродошлицу угостити драге госте.

ИЗ МАЈСТОРОВЕ СТАРЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

СТАРАЦ КАО ШЕГРТ

Дође неки човек код шнајдера да га упита дали ће га примити да учи занат. Многима је то било чудно, па га питали зашто то ради у тим годинама, а он им одговори:

„ Е, моја децо, три пута су ми до сада кућу поарали, а још два пута то ме чека да ме поарају, па ето зашто се сада мучим да под старост занат изучим, ако баш хоћете да знате.“

Сви су га редом питали шта се то десило и молили га да им каже. Старац никоме није хтео да каже. Најзад га окупи један његов блиски рођак да му каже шта га је то погодило и шта то значи? Старац реши да му ода тајну и рече: “Имао сам пет кћери, три сам удао с миразом, а две још треба да удам, па морам и за њих мираз да спремам. Досад сам се бавио трговином, и уверио да се трговином мучно зарађује, па стога под старост дођох занат златни да изучим“...

ГРНЧАР-ЦАР

У некој далекој земљи грнчар својим јунаштвом постаде цар. Да не би заборавио своје право занимање, он заповеди својим слугама да му увек на трпезу ставе и земљану посуду, коју је он правио још као грнчар. Кад се једном окупаше великаши, један га упита зашто то чини, а цар му одговори:

“Сваки човек треба да поштује свој занат и своје порекло“. Некада сам и сам израђивао земљану посуђе, а сада благодарећи богу, срећи и свом јунаштву, ево где сам у царском двору, имам златно и сребрно посуђе, али своје прво посуђе и занимање никад у животу нећу заборавити, па ћу и својим потомцима, оставити у аманет да то никада не забораве...”

ЗАНАТСКИ ОБИЧАЈИ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ

Кад дете пође први пут на изучавање заната, мати за њим проспе воду, да би му учење заната ишло лако као вода што се пролије.

Кад се први пут трудној жени дете ритне у стомаку, а она сретне или погледа занатлију, дете ће јој кад порасте бити занатлија.

Мајстори се често пута куну у алат и занат говорећи: “Тако ми алата и заната”

Кад мајстор изађе послом из радње, на краће време, а нема никог у радњи, он метне столицу на врата с лица (улице), са седиштем окренутим напоље, што значи да мајстор није ту и да ће ускоро доћи, те можеш сести и причекати...

Не ваља да циглари, црепари, лончари, ћерамџије пуцају на Божић, јер ће им после пуцати оно што праве на сунцу, ветру и ватри.

Ваља да колари, ковачи и бравари на Божић, рано ујуту, прво уведу у радионицу коња или вола, па ако им се ту побалегају, имаће доста посла око кола у следећој години.

Не ваља да пекари или хлебари додирују покојника, јер им се после неће дизати квасац и тесто за хлеб.

Не ваља ништа давати мајстору левом руком, нити од њега нешто примати истом руком, јер ће се мајстор јако бити љут.

Припремио : Стева Зарин

САЈМОВИ У 2009. ГОДИНИ

- 11.01.- 18.01.2009.
First. The jewellery supremacy - International Exhibition of Gold, Jewellery, Silverware and Watches
САЈАМ ЗЛАТАРСТВА Vicenza (Italy)
- 13.01.- 16.01.2009.
INFRATECH - Trade Fair for the Complete Ground-, Water- and Road Engineering
САЈАМ ГРАЂЕВИНСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ Rotterdam (Netherlands)
- 17.01.- 21.01.2009.
SIGEP - International Exhibition for the Artisan Production of Ice Cream, Pastry, Confectionary and Bakery
САЈАМ ПЕКАРСТВА И ПОСЛАСТИЧАРСТВА Rimini (Italy)
- 22.01.- 26.01.2009.
Meuble Paris - Furniture Paris
САЈАМ НАМЕШТАЈА Paris (France)
- 23.01.- 25.01.2009.
opti - International Trade Fair for Trends in Optics
САЈАМ ОПТИКЕ Munich (Germany)
- 23.01.- 26.01.2009.
Furnidec Business
САЈАМ НАМЕШТАЈА Thessaloniki (Greece)
- 28.01.- 31.01.2009.
AGRO + MASHEXPO - International Agriculture and Agricultural Machinery Exhibition
САЈАМ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА Budapest (Hungary)
- 31.01.- 03.02.2009.
Paperworld - Internationale Frankfurter Messe - The World of Office and Paper Products
САЈАМ ПАПИРА Frankfurt/Main (Germany)
- 01.02.- 04.02.2009.
ISM - International Sweets and Biscuits Fair
САЈАМ КОНДИТОРСКИХ ПРОИЗВОДА Cologne (Germany)
- 03.02.- 06.02.2009.
MilanoUnica - International Textile Fair
САЈАМ ТЕКСТИЛА Milan (Italy)
- 04.02.- 06.02.2009.
Intertext Milano - International Textile Exhibition
САЈАМ ТЕКСТИЛА Milan (Italy)
- 09.02.- 12.02.2009.
Texworld - Worldwide Textile Rendez-vous
САЈАМ ТЕКСТИЛА Paris (France)
- 10.02.- 13.02.2009.
MARMOL - International Exhibition for Natural Stone, Machinery and Related Equipment
САЈАМ КАМЕНА Valencia (Spain)
- 10.02.- 13.02.2009.
CEVISAMA - International Exhibition for Architectural Ceramics, Bathroom & Kitchen Furnishings, Raw Materials, Glass and Machinery
САЈАМ КЕРАМИКЕ Valencia (Spain)
- 10.02.- 14.02.2009.
didacta - The trade fair for education and training
САЈАМ ОБРАЗОВАЊА Hanover (Germany)
- 10.02.- 14.02.2009.
R + T - International trade fair for roller shutters, doors/gates and sun protection
САЈАМ ГРАЂЕВИНСКЕ ГАЛАНТЕРИЈЕ Stuttgart (Germany)
- 11.02.- 14.02.2009.
GRAPHISPAG DIGITAL (GRAPHINTRO+SERIGRAPH) - International Exhibition for the Graphic Industry: Pre-printing, Digital and Screen Printing
САЈАМ ГРАФИКЕ Barcelona (Spain)
- 12.02.- 15.02.2009.
CARAT - International Trade Exhibition and Fair for Jewellery, Gems and Watches
САЈАМ ЗЛАТАРСТВА Budapest (Hungary)
- 14.02.- 17.02.2009.
MIA - International Food Show
САЈАМ ПРЕХРАНЕ Rimini (Italy)
- 19.02.- 21.02.2009.
FLORMART/MIFLOR - International Exhibition of Gardening and Floriculture
САЈАМ ЦВЕЋАРСТВА Padua (Italy)
- 19.02.- 22.02.2009.
INFACOMA - International Exhibition of Construction, Insulation, Sanitary Ware, Heating, Air Conditioning, Technology
САЈАМ ГРАЂЕВИНЕ Thessaloniki (Greece)
- 21.02.- 01.03.2009.
SIA - International Agricultural Show
САЈАМ ПОЉОПРИВРЕДЕ Paris (France)
- 22.02.- 26.02.2009.
SIMA - International Agri Business Show
САЈАМ ПОЉОПРИВРЕДЕ Paris (France)
- 26.02.- 28.02.2009.
PRAGOTHERM (within PRAGOBUILDING) - International Fair of Heating, Sanitary Engineering, Energy Saving and Ecology
САЈАМ ТЕРМАЛНИХ ИНСТАЛАЦИЈА Prague (Czech Republic)
- 04.03.- 07.03.2009.
MIPEL - International Leather Goods Market
САЈАМ КОЖЕ Milan (Italy)
- 04.03.- 07.03.2009.
MICAM - Shoevent - Footwear Exhibition
САЈАМ ОБУЋЕ Milan (Italy)
- 04.03.- 08.03.2009.
MIFUR - International Fur and Leather Exhibition
САЈАМ КОЖЕ Milan (Italy)
- 04.03.- 09.03.2009.
MIDO - International Optics, Optometry and Ophthalmology Exhibition
САЈАМ ОПТИКЕ Milan (Italy)
- 08.03.- 10.03.2009.
INTERSUC - International Confectionery, Chocolate, Biscuit, Pastry and Fine Food Exhibition
САЈАМ КОНДИТОРСКИХ ПРОИЗВОДА Paris (France)
- 10.03.- 14.03.2009.
PLAST - International Exhibition for Plastics and Rubber
САЈАМ ПЛАСТИКЕ Milan (Italy)
- 11.03.- 14.03.2009.
metall München - metal München, European Specialist Trade Fair for Metalworking in Industry and Trade
САЈАМ МЕТАЛА Munich (Germany)
- 11.03.- 17.03.2009.
INTERNATIONALE HANDWERKSMESS - The Leading Trade Fair for the Craft Trades and Medium-Sized Businesses
САЈАМ МАЛЕ ПРИВРЕДЕ Munich (Germany)
- 18.03.- 22.03.2009.
ISTANBUL Jewelry Show I - International Jewellery, Silver, Watch & Equipment Fair
САЈАМ ЗЛАТАРСТВА Istanbul (Turkey)
- 24.03.- 28.03.2009.
GRAFITALIA - Exhibition of Machinery and Materials for the Graphic Arts, Publishing and Communication Industries
САЈАМ ГРАФИКЕ Milan (Italy)
- 24.03.- 28.03.2009.
CONVERFLEX - International Exhibition for the Paper, Tissue, Paper Converting, Package Printing Machines and Materials
САЈАМ ПАПИРНИХ ПРОИЗВОДА Milan (Italy)
- 24.03.- 28.03.2009.
IPACK-IMA - International Exhibition on Packing and Packaging, Mechanical Handling, Food-Processing Industrial Machinery
САЈАМ ПАКОВАЊА Milan (Italy)

(За све детаљније информације обратите се нашем Удружењу : Трг Марије Транда-фил 14, 21000 Нови Сад, телефони: 021/ 528 – 778, 021/ 66 – 222 – 13, факс: 021/ 6615 – 688, e – mail: zandomns@eunet.rs)

ПОДСЕТНИК ЗА ПЕРИОДИЧНЕ ОБАВЕЗЕ

ПЕРИОД	ОПИС ОБАВЕЗЕ	ОБРАЧУНСКИ ПЕРИОД	ЗАКОНСКИ РОК ЗА ПЛАЋАЊЕ ИЛИ ДОСТАВЉАЊЕ ПОРЕСКЕ ПРИЈАВЕ	СТОПА	ОСНОВ	ПРОПИС
	Порез на добит предузећа Порез на доходак грађана од самосталне делатности	1.11-30.11.2008. 1.12-31.12.2008. 1.01-30.01.2008. 1.02-28.02.2008.	15.12.2008 15.1.2009. 15.02.2009. 15.03.2009	10%	На основу коначне пореске пријаве ПДП за 2008. или аконтационе пријаве ПДП за 2008.	Члан 39. Закона о порезу на добит предузећа ("Сл. гласник РС", бр. 25/2001, 80/2002, 43/2003 и 84/2004)
				10%	На основу решења Пореске управе	Члан 38. Закона о порезу на доходак грађана ("Сл. гласник РС", бр. 24/2001, 80/2002, 135/2004, 62/2006 и 65/2006 - испр.)
	Доприноси за социјално осигурање - предузетници и лица која су оснивачи привредних друштава, ако нису обавезно осигурана по основу запослења у другом предузећу, другом правном лицу, државном органу или органу јединице локалне самоуправе	1.11-30.11.2008. 1.12-31.12.2008. 1.01.-31.01.2009 1.02.-31.02.2009	15.12.2008. 15.1.2009. 15.2.2009. 15.3.2009	35,80%	На основу решења Пореске управе и раста просечне месечне бруто зараде из претходног квартала	Чл. 10. и 11. Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл. гласник РС", бр. 34/2003, 64/2004, 84/2004 - др. закон, 85/2005 и 101/2005 - др. закон), члан 17. Закона о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС", бр. 107/2005 и 109/2005 - испр.), члан 105. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености ("Сл. гласник РС", бр. 71/2003 и 84/2004 - др. закон)
	Комунална такса за истицање фирме и накнада за коришћење грађевинског земљишта	1.11-30.11.2008. 1.12-31.12.2008. 1.01.-31.01.2009 1.02.-31.02.20	15.12.2008. 15.1.2009. 15.2.2009. 15.3.2009		На основу решења Пореске управе или одлуке	Одлука о локалним и комуналним таксама, Одлука о накнади за коришћење грађевинског земљишта и чл. 77. и 78. Закона

РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ 31.01.2009.	ОБРАЗАЦ ППП-појединачна пореска пријава о обрачунатом и плаћеном порезу и доприносу за обавезно социјално осигурање радника
РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ 15.03.2009.	Сви предузетници / осим паушалаца /, подносе надлежном пореском органу. А) ОБРАЗАЦ ПБ-2-коначни обрачун пореза на доходак грађана за 2008. годину В) ОБРАЗАЦ ППДГ-1 пореска пријава за коначно утврђивање аконтационог пореза на доходак грађана С) ОБРАЗАЦ БУ- биланс успеха

ПРОПИСИ ИЗ ОБЛАСТИ ПРЕДУЗЕТНИШТВА У ПРИМЕНИ / ПРАКСИ /

Да би смо у овој шуми разноразних прописа и обавеза које проистичу из њих, сигурније и лакше пословали, коначно да би смо као предузетници опстали, један од првих предуслова је да будемо обавештени. Из тог разлога у овом издању а и у будуће, управо имајући у виду из праксе шта је то што је у датом тренутку актуелно за предузетништво, трудимо се да Вас упутимо у теме које значајније утичу на Ваше пословање.

ПРОПИСИ КОЈИ СУ УСВОЈЕНИ У МЕСЕЦУ НОВЕМБРУ 2008. ГОДИНЕ, А КОЈИ УТИЧУ НА УСЛОВЕ ПРИВРЕЂИВАЊА ПРЕДУЗЕТНИКА

ИНФОРМАЦИЈА О ОТПИСУ КАМАТЕ ЗА ПОРЕСКИ ДУГ

Закон о отпису неплаћене камате на одређене порезе и доприносе доспеле за плаћање до 31.12.2007. године ступио је на снагу 13. новембра 2008. године. Закон се односи на пореске обвезнике – резиденте Републике Србије.

Отпис камате односи се на:

- 1) порез на доходак грађана, укључујући и порез на приходе од самосталне делатности;
- 2) порез на добит предузећа;
- 3) порез на пренос апсолутних права;
- 4) порез на наслеђе и поклон;
- 5) порез на промет;
- 6) порез на регистровано оружје;
- 7) порез на фонд зарада;
- 8) порез на финансијске трансакције;
- 9) допринос за обавезно пежијско и инвалидско осигурање;
- 10) допринос за обавезно осигурање за случај незапослености.

Отпис камате односи се и на камату за наведене порезе и доприносе чије је плаћање одложено у складу са законом, као и на порезе и доприносе за чију наплату је покренут поступак принудне наплате.

Обвезник стиче право на отпис камате под условом да за обавезе на које се закон односи:

- 1) уплати главни дуг, осим камате, доспео за плаћање до 31.12.2007. године и
- 2) уплати главни дуг доспео за плаћање од 1. јануара 2008. године до дана подношења захтева, укључујући и обрачунату камату.

Право на отпис камате остварује се на основу захтева. Захтев се може поднети најкасније до 31. јула 2009. године. За сваку врсту обавеза подноси се посебан захтев. Образац захтева ће бити објављен у «Службеном гласнику Републике Србије» број 109. Подношење захтева ће почети одмах по објављивању обрасца захтева. Захтев се подноси организационој јединици Пореске управе код које се порески обвезник задужује обавезама за које подноси захтев. Обвезници Центра за велике пореске обвезнике (ЦВПО), захтев подносе том центру за обавезе којима их он задужује. Уз захтев се подносе докази да су испуњени услови за отпис камате.

Обвезнику који испуни услове и стекне право на отпис камате, Пореска управа решењем отписује камату по основу обавезе коју је уплатио, и то:

- 1) 100% камате, ако главни дуг, осим камате, за обавезе доспеле за плаћање до 31. 12. 2007. године, као и главни дуг и камату доспелих за плаћање од 1. јануара 2008. године до дана подношења захтева, уплати најкасније до 31. децембра 2008. године;
- 2) 75% камате, ако главни дуг, осим камате, за обавезе доспеле за плаћање до 31. 12. 2007. године, као и главни дуг и камату доспелих за плаћање од 1. јануара 2008. године до дана подношења захтева, уплати најкасније до 31. марта 2009. године;
- 3) 50% камате, ако главни дуг, осим камате, за обавезе доспеле за плаћање до 31. 12. 2007. године, као и главни дуг и камату доспелих за плаћање од 1. јануара 2008. године до дана подношења захтева, уплати најкасније до 30. јуна 2009. године.

Ближе информације у вези са отписом камате, порески обвезници – наши чланови могу добити у просторијама Удружења.

Закон о мировању и ошћису дуга по основу доприноса за обавезно здравствено осигурање

Закон о мировању и отпису дуга по основу доприноса за обавезно здравствено осигурање (“Службени гласник РС”, бр. 102/08), који ступа на снагу 13.11.2008. године а примењује се од 01.01.2009. године, уређује се мировање обавеза плаћања доспелих а неплаћених доприноса за обавезно здравствено осигурање, као и отпис дуга по основу доспелих а неплаћених доприноса за обавезно здравствено осигурање,

Обавеза плаћања дуга по основу доприноса која је доспела до 31. децембра 2008. године, а није измирена до дана ступања на снагу овог закона, мирује у периоду од 01. јануара 2009. године до 31. децембра 2011. године (период мировања).

Под “дугом по основу доприноса” подразумева се доспели а неплаћени дуг по основу доприноса из основице и доприноса на основицу, као и на припадајуће камате, са стањем на дан 31. децембра 2008. године.

Од 01. јануара 2009. године и за цео период мировања, односно до 31. децембра 2011. године обвезник доприноса дужан је да плаћа текуће обавезе по основу доприноса у складу са законом којим се уређују доприноси за обавезно социјално осигурање.

Уплатиоцу доприноса који је текуће обавезе у периоду мировања измирио у висини и роковима прописаним законом, почев од 01. јануара 2012. године отписује се у целини дуг по основу доприноса, са стањем на дан 31. децембра 2008. године.

Против уплатиоца доприноса који текуће обавезе по основу доприноса у периоду од 01. јануара 2009. године до 31. децембра 2011. године није измирио у висини и роковима прописаним законом, почев од 01. јануара 2012. године покреће се, у складу са законом, поступак наплате дуга по основу доспелих а неплаћених доприноса.

На износ дуга по основу доприноса зарачунава се камата за период мировања дуга, односно за период од 01. јануара 2009. године до 31. децембра 2011. године.

Поступак за утврђивање мировања дуга по основу доприноса, као и за отпис дуга по основу доприноса покреће се на основу писменог захтева уплатиоца доприноса.

Захтев се подноси у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона, Министарству финансија – Пореској управи, са подацима о висини обрачунатог а неплаћеног доприноса, који је доспио до 31. децембра 2008. године

Министарство финансија – Пореска управа врши проверу података које је доставио уплатилац доприноса и доноси решење којим утврђује мировање дуга по основу доприноса као и висину дуга по том основу.

Ако Министарство финансија – Пореска управа у поступку контроле, код подносиоца захтеви, утврди да период мировања, односно дуг по основу доприноса није обухваћен захтевом, односно да није поднет такав захтев, изостако утврђених доприноса са зарачунатом каматом за период мировања дуга, сматра се текућом обавезом, у складу са законом. Министарство финансија – Пореска управа дужна је да покрене поступак наплате принудним путем за овако утврђене текуће обавезе.

Министар надлежан за послове здравља и министар надлежан за послове финансија споразумно ће ближе уредити начин и поступак за утврђивање мировања обавезе плаћања дуга по основу доприноса, као и за отпис тог дуга. Подзаконски акти донеће се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Радно љаво

Које мере инспектор рада може да наложи послодавцу у поступку вршења инспекцијског надзора

Уколико инспектор рада у поступку вршења инспекцијског надзора утврди да је послодавац учинио повреду закона, општег акта и уговора о раду, донеће решење којим ће наложити послодавцу да у одређеном року отклони утврђене неправилности и да у року од 15 дана обавести инспектора рада о извршењу решења.

У пракси инспектори рада најчешће решењем налажу послодавцу:

- да запосленим обезбеди обављање до тада уговорених послова

- да донесе правилник о систематизацији послова ако послодавац има више од пет запослених
- закључивање уговора о раду са радно ангажованим лицем под условом да нема формалних сметњи за заснивање радног односа (уколико се утврди да постоје формалне сметње за заснивање радног односа, инспектор рада ће решењем наложити послодавцу да престане да радно ангажује то лице).
- често послодавац са запосленим не уговори зараду и друге обавезне елементе из члана 33. Закона и у том случају инспектор рада налаже послодавцу да отклони повреду на тај начин што ће анексом уговора о раду утврдити све елементе према наведеној одредби.
- ако послодавац запосленима није исплатио зараду за обављени рад и време проведено на раду, инспектор рада ће донети решење којим ће послодавцу наложити да свим запосленима исплати зараду на основу потписаног и овереног обрачуна.

УДАЉЕЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ СА РАДА

“ Факултативно и обавезно удаљење ”

С обзиром на степен сложености и важности ове области радног права, у Закона о раду су регулисани случајеви удаљења запосленог са рада, трајање удаљења, права запосленог за време привременог удаљења и удаљење уместо отказа уговора о раду. Из тог разлога, указаћемо Вам на извесне сегменте ове области:

Случајеви удаљења запосленог са рада

Факултативно удаљење

- ако је против запосленог покренут кривични поступак због кривичног дела учињеног на раду или у вези са радом или ако је учинио повреду радне обавезе која угрожава имовину веће вредности утврђене општим актом или уговором о раду;

- ако је природа повреде радне обавезе, односно кршења радне дисциплине, или понашање запосленог такво да не може да настави рад код послодавца пре истека рока из члана 180. став 1. и члана 181. став 2. Закона.

ПРВИ СЛУЧАЈ факултативног удаљења може настати ако је против запосленог већ покренут кривични поступак, али само због кривичног дела које је запослени учинио на раду или у вези са радом, што значи да ће само ова чињеница бити предмет оцене послодавца приликом одлучивања да ли да удаљи запосленог или не, или ако је запослени учинио повреду радне обавезе која угрожава имовину веће вредности, а шта се сматра под имовином веће вредности послодавац мора да утврди општим актом или уговором о раду, / У ОВОМ СЛУЧАЈУ, ОТКАЗ УГОВОРА О РАДУ МОЖЕ ДА УСЛЕДИ ИСКЉУЧИВО ПОШТО СЕ ДОНЕСЕ ПРАВОСНАЖНА ОСУЂУЈУЋА ПРЕСУДА ЗА ДОТИЧНОГ РАДНИКА /.

У ДРУГОМ СЛУЧАЈУ, законодавац је имао у виду да, и поред тога што је у случају отказа уговора о раду из члана 179. тачка 2) и 3) Закона, запосленом дато право да се у року од пет радних дана од дана достављања упозорења изјасни на наводе из упозорења, послодавац може запосленог привремено да удаљи са рада пре истека тог рока, ако је природа повреде радне обавезе, односно кршење радне дисциплине, или понашање запосленог такво да не може да настави рад код послодавца.

Обавезно удаљење

Поред наведених случајева, такозване факултативне суспензије, односно удаљења, законодавац је прописао и обавезно удаљење са рада запосленог. Одредбом члана 166. Закона прописано је да се запослени коме је одређен притвор, удаљује са рада, што значи да у овом случају није остављена могућност послодавцу да процењује да ли да запосленог удаљи са рада или не, већ је дужан да га обавезно удаљи са рада и то од првог дана притвора.

Запослени се удаљује са рада решењем, у писаном облику које обавезно садржи образложење и поуку о правном леку. Запосленом се обавезно доставља наведено решење, а ако запослени сматра да му је повређено право, може у року од 90 дана од достављања решења, да покрене спор код надлежног суда.

Трајање удаљења

Удаљење из члана 165. Закона може да траје најдуже три месеца. По истеку тог периода послодавац може поступити на два начина и то:

“ да запосленог врати на рад или

“ да му откаже уговор о раду.

Уколико се послодавац одлучи да запосленом откаже уговор о раду, дужан је да утврди да ли постоји оправдан разлог за отказ уговора о раду.

Ако је запослени удаљен са рада због притвора, удаљење ће трајати од првог дана притвора све док траје притвор.

Права запосленог за време привременог удаљења

Право на накнаду зараде

Запослени, има право на накнаду зараде за време привременог удаљења са рада и то ако запослени који је привремено удаљен са рада издржава породицу има право на накнаду зараде у висини једне трећине од основне зараде, а ако не издржава породицу у висини једне четвртине.

Облигације

ПРАВО ЗАДРЖАВАЊА ПРЕДМЕТА ИЛИ КАКО СА НЕУРЕДНИМ ПЛАТИШАМА

Право повериоца госђелог йотраживања

Кроз своје пословање, у пракси сте се вероватно често сустретали са ситуацијом, да Вам корисник услуге из неког разлога није у могућности, или можда није ни вољан, да Вам плати за извршену услугу. Из тог разлога Вам овом приликом скрећемо пажњу на РЕТЕНЦИЈУ као правни институте самозаштите у таквим ситуацијама.

Шта је РЕТЕНЦИЈА?

Ретенција је средство законске самозаштите права и дозвољене самопомоћи и темељи се на одредби члана 286. Закона о облигационим односима, којом је прописано да поверилац доспелог потраживања у чијим рукама се налази нека дужникова ствар има право задржати је све док му не буде плаћено потраживање. Само у случају да је дужник постао неспособан за плаћање, поверилац може вршити право задржавања иако његово потраживање није доспело

Дакле, само поверилац доспелог потраживања у чијим се рукама налази нека дужникова ствар има право задржати је све док му не буде плаћено потраживање

Пореско йраво

ЗАСТАРЕВАЊЕ ПРАВА НА УТВРЂИВАЊЕ ПОРЕЗА И ПОКРЕТАЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

Закон о йореском йосђуйку и йореској администђрацији

У случају када порески обвезник не поднесе пореску пријаву, у складу са законом, као и у случају избегавања плаћања пореза, право на утврђивање пореза и споредних пореских давања и право на покретање прекршајног поступка застаревају за пет година од дана када је застарелост почела да тече. Застарелост права на утврђивање пореза и споредних пореских давања почиње да тече од првог дана наредне године од године у којој је требало утврдити порез, односно споредно пореско давање.

Застарелост права на покретање прекршајног поступка почиње да тече од првог дана наредне године од године у којој је учињен прекршај.

Дакле, порески орган утврђује пореску обавезу све до истека рока застарелости од пет година, уколико се ради о избегавању плаћања пореза.”

НАЧИН ДОСТАВЉАЊА ПОРЕСКИХ АКТА

Закон о йореском йосђуйку и йореској администђрацији

Значај ове теме произилази из чињенице, да од дана уручења тих пореских аката почиње тећи рок за измирење, а потом и обрачунавање камате за случај неуредног измирења. Кроз нова решења у овој области, приметна је намера државе да ову област уреди на такав начин, где ће се уредна достава признавати готово у свим ситуацијама. Тиме су широко отворена врата примени законских затезних камата, те стога додатни опрез.

Ако је порески обвезник физичко лице, односно предузетник, порески акти сматрају се достављеним и када се уруче пунолетном члану домаћинства, у смислу закона којим се уређује порез на доходак грађана, или лицу запосленом код предузетника.

Достављање се сматра уредним и када лица одбију да приме или потпишу пореске акте, ако лице које је вршило достављање о томе сачини службену белешку.

Уколико достављање решења пореском обвезнику – ПРЕДУЗЕТНИКУ није могло да се изврши на предходно изнет начин, сматраће се да је достављање извршено када се порески акти пошаљу препорученом пошиљком преко поште или електронским путем преко е-маила, на адресу пореског обвезника унету у пријаву за регистрацију или последњу пореску пријаву. Достава извршена на овај начин, сматра се извршеном истеком трећег дана од дана предаје пореског акта пошти, односно даном наведеним у е-маил повратници код слања пореског акта електронским путем.”

ПРЕДУЗЕТНИЧКЕ МУКЕ С БИРОКРАТИЈОМ

Садашњи систем привредног организовања настао је након напуштања социјализма, укидања друштвене својине и увођења тржишне привреде. Историјски гледано све то се догодило недавно, те би се могло рећи да је систем новог начина пословања – релативно нов. Поред тога, он је још увек у настајању, прилично је не-трансперантан, старе навике споро се мењају и додатно је искомпликован непотребним прописима. Због тога је јавности недовољно познато како и на који начин функционише.

Отуда често не разликујемо које су карактеристике предузетничке радње а које осталих облика организовања, шта значи “физичко” а шта “правно лице”, какву врсту књиговодства мора да води “физичко”, а какву “правно лице, зашто предузетник може да буде само “физичко лице”, како може да плаћа порез, које су предности а шта су мане једног или другог облика организовања. А недовољно познавање функционисања система најчешће скупо плаћамо.

О битним темама за пословање предузетника за “Еснаф” говори Ђерђ Пап, власник рачуноводствене агенције “Фискал Про”, која је чланица Пословног удружења УВРА.

Шта кажу њроиси?

Домаћи закони су дефинисали два основна облика носилаца организовања фирми: физичка и правна лица. У привредном амбијенту раде још и предузећа у власништву државе, односно јавна предузећа којима се овог пута нећемо бавити.

Пап појашњава да је предузетник законом о привредним друштвима дефинисан као „физичко лице“, а власници осталих облика организовања фирми дефинисани су као “правна лица”. Правна лица су: “друштво са ограниченом одговорношћу”, скраћено д.о.о. (што је најчешћи облик организовања мале привреде) као и Акционарско друштво или АД. Закон познаје и ортакчко друштво као облик организовања. Реч је о некој врсти „мутанта” с обзиром на то да се ортакчко друштво региструје као физичко лице, односно предузетничка радња али води двојно књиговодство и плаћа порез као правно лице.

Пап наглашава да су „ зато предузетници врло често у заблуди јер мисле да ће формирањем ортакчког друштва моћи да воде просто књиговодство. Честа је и заблуда и да д.о.о. мора да има више од једног запосленог. Напротив, д.о.о. може да оснује једна особа која је истовремено власник и директор као једини запослени”, каже Пап. Корени ове заблуде су у пракси која показује да се најмањи бизнис, са једним или неколико запослених најчешће региструје као предузетничка радња док се као д.о.о. региструју фирме које су са привредне тачке гледишта сврстане у мала и средња предузећа. Иначе, тај привредни корпус који чине предузетници, мала и средња предузећа је и најзаступљенији у укупној домаћој привреди и тренутно запошљава око милион и 300 хиљада радника. У начелу, сугерише Ђерђ Пап, неко ко жели да покрене сопствени мали бизнис требало би да се одлучи између предузетничке радње и д.о.о. на основу тога којом делатношћу жели да се бави, на који начин и у ком обиму. “Људи се врло често одлучују на оснивање д.о.о у случајевима када има више оснивача/власника јер тај облик организовања омогућава међусобну контролу власника”, примећује Пап.

Битно је истаћи да су према прописима сви облици организовања – изједначени. Дакле, предузетник као физичко лице и, на пример, д.о.о. као правно лице, су изједначени. Осим у неколико изузетка. “Једна од тих је делатност увоза и извоза са трговином. За ову и још неке делатности законом је стриктно прописано да фирма мора бити регистрована као правно лице. Напомињем да предузетник, законом дефинисан као физичко лице, може да увози нпр. репро материјал за себе или да извози свој производ али не може да се бави и трговином робе коју увози. За ту делатност мора бити регистрован као правно лице, односно као д.о.о.”, каже Пап.

Одлуке које треба донети

У оквиру пореских прописа, важно је одлучити да ли ће фирма бити у ПДВ систему или ван њега. Без обзира да ли је у питању физичко (предузетник) или правно (д.о.о) лице. “По питању ПДВ-а одлука је само делимично на власнику фирме јер је законодавац прописао када фирма мора да уђе у систем ПДВ-а. Конкретно, све фирме које у временском интервалу од 12 месеци пословања остваре промет преко 4 милиона динара, морају да уђу у систем ПДВ-а”, наглашава Пап.

Сви који остварују промет испод нивоа наведеног износа, могу да бирају хоће ли бити или не у ПДВ систему. “Ово су опште карактеристике које генерално важе за оба облика организовања, предузетника и д.о.о. односно физичка и правна лица, закључује Пап.

Разлике између предузетника и ДОО

Према мишљењу Ђерђа Папа, кључна разлика између физичког и правног лица, предузетничког облика организовања и д.о.о. (који у овом тексту користимо као синоним за правно лице) је по питању имовине. “Наиме, предузетник, одговара за пословање своје предузетничке радње имовином радње али и својом личном имовином”, наглашава Пап. Уосталом, исто као и свако друго физичко лице због чега је у закону и дефинисан као “физичко лице”. С друге стране, власник д.о.о. као правно лице, одговара само имовином предузећа. То је врло значајна разлика, сматра Пап која се заправо огледа и у различитом степену одговорности. Пап наглашава да та разлика није толико битна али само када је реч о поштеном предузетнику и исто тако поштеном привреднику. Под “поштеним” Пап сматра власнике фирми који немају амбицију да варају државу или да доведу фирму у ситуацију којом ће угрозити имовину.

“Нажалост, питање одговорности д.о.о. и осталих правних лица још увек је законски потпуно неуређена област. Зато се врло често дешава да д.о.о који има дугове према пословним партнерима па чак и држави, оде у стечај или уђе у поступак ликвидације а при том држава нема механизме да та дуговања наплати. Што није случај са предузетницима којима ће држава одузети аутомобил, стан, кућу и другу личну имовину и намирила дугове”, каже Пап. Дакле, у овом сегменту, власник д.о.о.-а и власник предузетничке радње нису законски на исти начин третиран. Због тога и одговорност власника д.о.о. –а и предузетника није иста. Намеће се закључак да предузетник мора бити одговорнији у пословању јер је “у игри” његова лична имовина. “Ову законску мањкавост искористиће приватник који нема поштене пословне намере и изабрати да фирму организује као д.о.о. јер ће с правом ову неуређену област доживети као предност у односу на предузетнички облик организовања”, примећује Пап.

Књиговодство – сличности и разлике

Осим одговорности за имовину, разлика између предузетника и д.о.о је у начину вођења књиговодства. У начелу, предузетници су по том питању у бољем положају. “Они могу да воде најједноставније књиговодство (ако плаћају порез паушално) затим тзв. просто (“књиге”) и на крају двојно књиговодство које је и најсложеније. Правна лица, односно д.о.о. морају да воде искључиво двојно књиговодство”, појашњава Ђерђ Пап. Начин вођења књиговодства једним делом зависи од одлуке предузетника а другим од прописа, укључујући и прописе који регулишу начине плаћања пореза. У односу на пореске прописе, предузетници у принципу воде просто књиговодство на три начина у зависности од свог пореског статуса: као паушалци, (евидентирају само приходе) као “књигаши”(евидентирају приходе и расходе) и у систему ПДВ-а (приходи, расходи и додатне евиденције према закону о ПДВ-у).

На питање зашто би предузетник водио двојно ако може да води просто књиговодство, Пап каже: “ Двојно књиговодство садржи одређене извештаје који су битни за пословање а које просто књиговодство не обезбеђује. Преко двојног књиговодства власник у сваком тренутку има увид у стање дугова, потраживања, залиха, репро материјала и сл. Истовремено, двојно књиговодство, као сложенији и обимнији посао захтева већу одговорност. Дакле, зато понављам да је код доношења одлуке о начину организовања фирме најважније да приватник зна шта хоће да ради, на који начин и у ком обиму. Ако то јасно зна, лако ће одлучити и на који начин ће водити књиговодство”, наглашава Пап. Иначе, пракса показује да се за двојно књиговодство одлучују предузетници који се претежно баве већим обимом производње док је најједноставније и просто књиговодство највише заступљено код услуга и производње мањег обима. “Није занемарљива ни чињеница да је цена услуге књиговодствених агенција за предузетнике готово дупло јефтинија него за правна лица чак и код истог или сличног обима послова”, указује Пап.

Порези: само предузетник може бити паушалац

По начину опорезивања, такође постоје разлике између предузетника и д.о.о.-а, односно физичких и правних лица. У начелу, предузетници плаћају порез на доходак и доприносе за социјално осигурање а правна лица порез на добит предузећа и лична примања. “Основна разлика између физичких и правних лица је у томе што предузетници,

под одређеним условима, имају право да плаћају порез паушално, осим предузетника који се баве угоститељством и трговином и још неколицином делатности, док правна лица немају право на паушал.

Услов за паушално опорезивање је висина промета преко рачуна а начин вођења књиговодства је најједноставнији и укључује вођење евиденције само о приходима. Код простог књиговодства ("књиге", "књигаши") води се евиденција и о приходима и о расходима", наводи Пап. То је и основа по којој "књигаши" плаћају порез на доходак а основица се израчунава на основу разлике између прихода и расхода и заједно са доприносима износи око 45%. Практично, "књигаши" на име пореза уплаћују 45% свог профита, односно "дохотка" како се то законски зове. Безмало, половина зараде одлази у државну касу!

Паушал- зашто и како?

"Један од најбитнијих разлога да се предузетник одлучи за паушално плаћање пореза је слободно располагање средствима", констатује Пап. То практично значи, појашњава Пап, да је новац који предузетник има на рачуну радње његов лични новац и не може бити опорезован ни на који други начин осим на основу решења о паушалу. Паушалци плаћају порез на основу делатности које су разврстане у пет категорија. Најнижи порези су у првој категорији у коју су сврстани предузетници који се баве старим занатима. С обзиром на то да је број делатности далеко већи од броја категорија, порезници процењују у коју групу ће предузетник бити сврстан на основу сличности његове делатности са пет утврђених категорија. "Зависи од тога којој је од утврђених делатности нечија делатност најсличнија", каже Пап. Висина пореске стопе се одређује на основу износа просечне плате у Србији у претходној години, према подацима Републичког завода за статистику који то објављује почетком године.

У зависности од категорије делатности, пореска стопа се креће од 0,25% износа просечне плате па навише. "Важно је знати да порезници код одређивања висине пореза морају да узму у обзир и корективне факторе што утиче на коначну основицу стопе пореза. Корективни фактори су између осталог: старост предузетника, тржишна позиција радње, број запослених и слично. На основу тога се основица пореза коригује на више или ниже, по сваком од корективних фактора. Обавеза је порезника да о корективним факторима воде поступак и утврде чињенице приликом доношења решења о висини паушала", објашњава Пап. Међутим, у пракси порезници не поштују обавезу у потпуности и најчешће доносе решења на основу слободне процене корективних фактора. Због тога, Пап саветује предузетницима да проверавају корекције пореза по основу корективних фактора. Уколико утврде да корекције не одражавају реално стање, треба да реагују и траже исправке у циљу смањења пореске основице.

Муке њо њојисима

Прописна је регулисана када предузетник може а када више не може да плаћа порез паушално. "Дакле, предузетник може да буде паушалац све док у календарској години има промет до 3 милиона динара. Када у календарској години оствари промет преко 3 милиона динара али не више од 4, предузетник губи статус паушалаца (ако је био паушалац) и сада има обавезу да води просто књиговодство што је основ за опорезивање на основу дохотка. На крају, предузетник који је у последњих 12 месеци имао промет преко 4 милиона динара, мора да пређе у систем ПДВ-а што значи да аутоматски постаје тзв. "књигаш", објашњава Пап. Ова три наведена начина су основни облици опорезивања који имају бројне варијанте, напомиње Пап и оцењује да је овакав система опорезивања конфузан а у неким деловима и врло апсурдан.

Ајсурди бирократије

"Они који су у ПДВ-у не могу бити паушалци али је проблем што су потпуно неусаглашене цифре које лимитирају докле предузетник може бити паушалац и када мора прећи у систем ПДВ-а. Те две цифре су увек биле исте и морају бити исте иако су регулисане различитим законима", наводи Пап. Међутим, догодило се да су "надлежни" за ПДВ подигли лимит на 4 милиона динара а онда су "надлежни" за паушал подигли лимит са 2 на 3 милиона, уопште не водећи рачуна да ли је то усаглашено са лимитом за ПДВ! "Додатну конфузију створило је правило да паушалац прелази на опорезивање по основу дохотка ако оствари промет већи од три милиона динара у календарској години. С друге стране, за прелазак у систем ПДВ-а се не рачуна календарска година већ промет остварен у протеклих 12 месеци, интервал који не мора да се поклопи са календарском годином", указује Пап на неусаглашеност прописа и додаје: "Дакле, ако предузетник посматра остварени промет по календарској години, он је уверен да је паушалац. Међутим, ако заборави да провери промет у протеклих 12 месеци, може му промаћи чињеница да је у једном тренутку прешао лимит за прелазак у систем ПДВ-а што ће га скупо коштати. За тај прекршај казна није мала". Овако конфузна регулатива била је шок за стручну јавност, каже Пап. Али, то је само део проблема са неусаглашеним прописима.

"Имамо примере предузетника који су у систему ПДВ-а. Пошто нису остварили очекиване резултате, одлучили су да пређу на паушално опорезивање. Да би то остварили, морају да поднесу захтев до 30. новембра. Међутим, по прописима о ПДВ-у, предузетник мора да остане у том систему до краја године а да би и даље био у ПДВ-у, мора у текућој години да оствари промет од минимум 2 милиона динара. Међутим, питање је шта ће се догодити ако тај услов не испуни? Хоће ли моћи да буде паушалац? По прописима, он ће аутоматски бити искључен из система ПДВ-а 31. децембра а неће добити статус паушалаца", каже Пап. Практично, предузетник ће првог јануара осванути "ни на небу ни на земљи": у ПДВ-у не може остати по својој вољи, аутоматски бива избрисан из система 31. децембра и то тачно месец дана након што је истекао рок да се преда захтев за прелазак на паушално опорезивање. А опет, тај захтев није могао да поднесе јер је 30.-ог новембра био у систему ПДВ-а из којег може бити искључен само 31. децембра!

Због оваквих апсурдних и неусаглашених прописа до сада нико од надлежних није сносио одговорност. Шта више, у надлежном министарству (за финансије) нису се удостојили ни да напишу тумачење а још мање да понуде решење за овај проблем.

Када изабраши сисџем ПДВ-а?

"Одлука предузетника о уласку у ПДВ-а треба да буде заснована на чистој рачуници", сматра Пап и наводи: "Предузетници, попут угоститеља, који остварују веће разлике у ценама, немају економски разлог да буду у систему ПДВ-а. У начелу, сама делатност за коју се предузетник одлучи, утиче и на одлуку о ПДВ-у. Ако су разлике у ценама или марже веће 40-50% или више посто, није рационално бити у том систему", закључује власник рачуноводствене агенције "Фискал Про."

Како ѡравна лица ѡплаћају ѡпорез?

"Правна лица, односно предузећа, плаћају порез на добит (што је разлика између прихода и расхода) који износи 10%. Поред тога ту је и порез на лична примања који износи око 70% нето плате", наводи Пап. Практично, на сваки износ исплаћен запосленима у виду плате, правно лице у државну касу уплаћује 70% тог износа. "С обзиром на то да предузетници и правна лица по различитим основама плаћају порез тешко је проценити који облик организовања је исплативији за некога ко жели да покрене приватан посао" констатује Пап и поново подсећа да је за одлуку о облику организовања најбитније да власник зна шта жели да ради, на који начин и у ком обиму.

На ѡајиру исџи, а у ѡпракси?

Иако су "на папиру" предузетници и д.о.о. изједначени, у пракси је то нешто другачије. Пап наводи примере: "Разликује се положај запослених код предузетника и оних код правног (д.о.о.) лица што се манифестује у домену коришћења банкарских производа. Тако запослени у предузећу (д.о.о.) имају далеко лакши приступ кредитима него предузетници. Запосленима у д.о.о. кредити се одобравају на основу висине примања а потврду о томе издаје послодавац. За разлику од предузетника који од пореске управе морају да траже решење о кредитној способности.

Одређеним кредитним линијама из државних фондова, који су по правилу повољнији и већег износа од комерцијалних кредита, предузетник нема приступ што није случај и са д.о.о. Наиме, у појединим случајевима држава поставља услов предузетнику и тражи од њега да своју предузетничку фирму затвори и региструје д.о.о.ако жели да конкурише за кредит или субвенције. Из којих разлога, није познато иако су законски и формално предузетник и предузеће изједначени", констатује Пап.

Осим неједнакости између предузетника и д.о.о. која је уграђена у законе и прописе, у пракси егзистира одређен негативан однос према предузетницима. "Неке банке, предузећа и компаније не желе да послују са предузетницима, без видљивих, рационалних разлога. У питању су предрасуде јер нема објективних разлога да нека банка одбије пословање са предузетником који остварује милионске зараде", указује Пап. Сличне предрасуде постоје и по питању ПДВ-а. "Иако нема никаквих сметњи да две фирме послују од којих је једна у систему ПДВ-а а друга није, присутна је појава да фирме које су у ПДВ-у не желе да раде са фирмама које нису у том систему и то опет из ирационалних разлога а највише вероватно из незнања", констатује Пап и подсећа да се цена увек уговара без ПДВ-а. "Врло је једноставно: ако сте у ПДВ-у додајете износ тог пореза а ако нисте –не додајете", каже у разговору за "Еснаф" Ђерђ Пап, власник рачуноводствене агенције "Фискал Про".

На крају додајмо да чланови нашег Удружења предузетника и читаоци "Еснафа" могу доставити своја питања и предлоге на теме за које су заинтересовани Удружењу, у Занатском дому, а одговоре и објашњења ће припремити представници Пословног удружења власника рачуноводствених агенција - УВРА.

Јованка Златковић

УСКОРО

ВЕБ САЈТ УДРУЖЕЊА

Удружење занатлија ускоро ће добити свој сајт. Сајтом ће се заокружити информативно-пропагандно функционисање Удружења. Сајт ће бити модеран, пре свега информативан, лак за коришћење а садржаће све битне информације и активности значајне за рад и функционисање Удружења, а посено за чланове и занатство уопште. Примера ради, посетилац сајта ће моћи да „прочита“ најбитније делове магазина “Еснаф”, да добије информације из живота и рада Удружења, да дође до веб адреса битних за пословање било из наше земље или из иностранства... Практично, сајт ће пружити све информације о предузетништву и занатству да буде свака информација – као на длану.

Иначе, адреса нашег сајта биће : www.udruzenjepreduzetnikans.com

НАПЛАТА ЧЛАНАРИНЕ ПРЕКО ИНФОРМАТИКЕ

У складу са многобројним препорукама чланства, као и Одлуком Управног одбора нашег Удружења, од септембра, почела је месечна наплата чланарине преко ЈП ИНФОРМАТИКЕ .

Већ у самом почетку одзив чланства је био веома добар. Почетни проблеми, због непотпуних података, су превазиђени и сада нови систем уредно функционише.

Кроз ову додатну ширину у смислу прецизно превидентираних чланова, и Вашег непосредног укључења у све поре активности овог Удружења, верујемо да ћемо бити многа гласнији, уједно и уважаванији од оних који су навикли да у наше име одлучују.

Уједно, подсећамо садашње(и будуће) чланове на неке од активности и услуга које се могу остварити као чланови Занатског дома:

- Пратимо, изучавамо и подстичемо све облике пословног повезивања и удруживања својих чланова са осталим субјектима привређивања
- Обезбеђујемо својим члановима пружање пословно-административне, стручне и друге помоћи преко стручне службе Удружења или специјализованих агенција – бироа које за то оснива или са којима склапа аранжмане о пословној сарадњи,
- Подстичемо и негујемо традицију добрих пословних обичаја и пословног морала као и сталешког организовања,
- Подстичемо и организује стручне, културно-забавне, спортске и друге сусрете, дружења и такмичења својих чланова њихових и радника.
- Пружамо професионалну, непосредну и квалитетну услугу у свим правним и књоговодственим областима који нужно прате пословање сваког предузетника. Као и практичну - непосредну помоћ у самом поступку реализацији предуслова за коришћење подстицајних средстава и кредита уз одабир најповољнијих кредитним условима... Овде је у питању компаративна анализа понуђених услова кредитирања, израде неопходне пратеће администрације / укључујући ту и Бизнис план /, или неких других послова који неизоставно прате овакве активности.

Све ове активности и информације биће и на будућем сајту Удружења, тако да ће се и на тај начин једноставно доћи корисних и интересантних садржаја.

НАРАВНО, ОТВОРЕНИ СМО ЗА СВЕ СУГЕСТИЈЕ И ПРЕДЛОГЕ, ОБРАТИТЕ СЕ НАШЕМ УДРУЖЕЊУ : ТРГ МАРИЈЕ ТРАНДАФИЛ бр. 14, ТЕЛЕФОНИ: 66 222 13, 528 778, ФАКС: 6615 688 и e-mail:zandomns@eunet.rs

НОВО

ПОСЛОВНО ОГЛАШАВАЊЕ

Магазин Еснаф и сајт Удружења пружаће убудуће нове услуге члановима нашег удружења. Наиме, на страницама магазина и у посебним рубрикама Сајта (www.udruzenjepreduzetnikans.com) занатлије ће моћи да оглашавају своје услуге, потражњу за репроматеријалом, сировинама или пак услугама. На тај начин ће лако и брзо моћи да дођу до правих и проверених информација. Стручна служба Удружења ће се трудити да ову својеврсну БЕРЗУ ПОДАТАКА обогати информацијама из домаћих и иностраних извора информација.

За све ближе информације обратите се телефоном, мејлом или лично нашем Удружењу.